

Helyszini tudósítás Palesztina izgalma's napjairól

Ujabbban érkezett hadifogoly-munkaszolgálatosok névsora

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III. ÉVFOLYAM 34. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 AUGUSZTUS 20.
5707 Ehd 5.

Emberek az embertelenségben

Írta: SÓS ENDRE

I.

Emberek az embertelenségben címmel néhány hónappal ezelőtt ismertettem ezeken a hasábkokon két olyan munkaszolgálatos — századparancsnok cselekedetét, aki valóban ember maradt az embertelenségben, magyar maradt a magyartalanságban és keresztény maradt a kereszténytelenségben...

Az *Uj Élet* azóta is publikálta néhány ilyen igaz ember, igaz magyar és igaz keresztény zsidómentéseinek történetét, amint — ha szűkreszabott helyünk megengedi — jövőben is szívességgel írunk az olyan jó és tisztességes emberekről, akik a fasizmus pokoli uralma idején segítségére siettek az üldözötteknek.

II.

A közelmúlt napokban levél érkezett a szerkesztőségünkbe. Idézem néhány sorát:

„Felvetem a kérdést: helyes-e ismertetni az egyes musz-parancsnokok jótetteit, hiszen a jól viselkedő musz-parancsnokok a kivételek

közé tartoztak? Nem kell-e az ilyen szép esetek közlése azt a látszatot, mintha a musz-parancsnokok általában mindent megtettek volna a gondjaikra bízott zsidókkal? Tudjuk ugyanis, hogy ennek éppen az ellenkezője igaz. A munkaszolgálatosokat emberi bánásmódban, sőt, általában részesítő tisztelt nagyon ritkák voltak. Olyan még aránylag nagyobb számban akadott, aki egyéni kezdeményezéséből nem kímélte a legénységet, de olyan bizony igen kevés volt, aki a kegyetlen felsőbb parancsokat szabotálta.”

III.

Erre a levetélre szeretnék felelni az *Uj Élet* nagy nyilvánosságára előtt. Elvégre valószínű, hogy a levélben felvetett kérdés sok más olvasónkban is felmerült. Hozzátehetném: az *Uj Élet* szerkesztőségi tagjaiban és bennem is.

De mi arra az álláspontra helyezkedtünk, hogy a ritkaságnak számító jó és tisztességes musz-parancsnokok viselt dolgait igenis nyilvánosságra kell hozni!

Hadd lássa mindenki: ilyen emberek is voltak! És ha voltak, hát lehettek volna többen is!

IV.

A kivételes esetek publikálása voltaképp *vádirat-sorozat* azok ellen, akik elfogadták, vagy örömmel magukévá tették azt a „szabályt”, hogy egy musz-parancsnok csak kegyetlen lehetett!

Nem! Ha a kivételek emberek maradhattak az embertelenségben, akkor emberek maradhattak volna azok is, akik fenevadaknak csaptak fej!

Amit megtehetett X, azt megtehetette volna Y is! Ha nem tette meg, akkor az azért történt, mert nem is akarta megtenni!

Bizonyos határok között — elismerjük, hogy csak bizonyos határok között — mindenki ember maradhatott az embertelenségben! Még a jegyőr is!

V.

Engedtessek meg nekem, hogy ezt az elméleti állítást gyakorlati példákkal illusztráljam.

Baloldali publicisztikai

működéseim „jutalmául” sokféle „elismerésben” volt részem a háromnegyed-fasizmus és a német megszállás idején. Robotoltam úgynevezett „büntető-munkatáborban”. Voltam a kémelhárító fogságában. Végigszenvedtem néhány internálábort. „Ültem” a hírhedt „Röck”-ben. Végül: megismerkedhettem a katonai börtön életével is.

Mindenütt akadtak szadista gazemberek és tisztességes, jó emberek!

A „büntető-munkatáborban” csak hetenként egyszer lehetett levél írnunk és kapni. De volt olyan parancsnok, aki maga tette zsebre és maga dobta be a levélszekrénybe naponta a leveleinket. Ezt is lehetett! Parancs ellenére!

A fővárosi katonai börtönben volt olyan őr, aki pofozott és volt olyan őr, aki gyümölcsöt csempészett be. Mindkét őrfajta egyforma parancsokat kapott. De az egyik őrtípus kéjjel teljesítette az utasításokat, a másik őrfajta pedig örült, ha — szívére haligatva — nem a brutális parancsoknak, hanem az emberség parancs-

Ára 1 forint

latának engedelmeskedhetett!

A „Rökk”nek két törzs őrmestere volt. Egyik nap egyik, másik nap másik teljesített szolgálatot. Ha az egyik volt inspektezős, akkor nem mehettünk a folyosókra, nem mosakodhattunk, nem írhattunk levelezőlapokat és még az ablakokat sem tarthattuk nyitva. Ha viszont a másik teljesített szolgálatot, akkor szabadon sétálhattunk az épületben, kiküldhettünk leveleket, kaphattunk csomagokat és nem kényszerültünk napkosszal olyan állapotban lenni, mint a szardíniadobozok lakói. Mindkét őrmester úbrizsi volt. Bakj gonosz cinberájától kapta a parancsokat a velünk való bánásmódról. De az egyik őrmester így teljesítette azokat, a másik úgy! Az egyik állandóan a parancsok enyhítésére és kijátszására törekedett, a másik pedig a parancsok betűszerinti betartására, sőt szigorítására!

VI.

Voltak musz-parancsnokok, akik 1944 őszutóján és telén kihajították Németországba századaikat.

És voltak musz-parancsnokok, akik auton rohanat Budapestre, hogy külföldi védeltséget szerezzenek egész szárazfajnak.

Ezt is lehetett. Azt is.

Amint — tel a munkaszolgálatosok külön világán — sokféle lehetőség kínálkozott a fasizta korszakban az élet minden területén.

Volt, aki feljelentette a bujdosó üldözötteket. És volt, aki befogadta a menekülőket.

Sajnos, az utóbbi kategóriához igen kevesen tartoztak. És Magyarországon aránylag sokkal kevesebb zsidónak sikerült a keresztények lakásai-ban elbujni, mint Franciaországban, Belgiumban, Norvégia-ban, vagy Bulgáriában. Viszont — mint a pesti Gestapo főemberei több ízben hangzottak — talán sehol sem érkezett annyi feljelentés a megszálló hatóságokhoz, mint a mi fővárosunkban.

VII.

Bulgáriában, mint tudjuk, a nép többsége meg akarta menteni az üldözötteket. Meg is mentette. Mert, amikor a németek megindították a deportálás folyamatát, Szófia népe kitódult az utcákra és tízezrek harsogták,

hogy nem engedik zsidó embertestvéreiket elhurcolni! Ezt is, lehetett!

Pedig Bulgáriában sokkal hosszabb ideig tartott a német megszállás, mint Magyarországon. És Bulgáriában nem a háború végső szakaszában akarták a németek lebonyolítani a zsidók deportálását, hanem akkor, amikor hatalmuk tetőpontján voltak.

Ami a bulgár nép vállalta a kockázattal! Ember akart maradni az embertelenségben!

Az üldözöttek megmentése mindenütt kockázattal járt. Másutt is, nálunk is. Ezért tartozunk mélyszéges hálával mindazoknak, akik egy-egy üldözöttet megsegítettek, vagy megmentettek! Nagyobb dícséret jár az ilyeneknek ott, ahol a közhangulat általában nem volt a zsidók oldalán!

VIII.

Az üldözöttek megmentői nem mindig kapták meg hivatalos részről azt az elismerést, ami megillette volna őket!

Azt a rendőrőrmestert, aki életét kockáztatta az őrizet-re bízott internált újságírók érdekében, „B-listára” helyezték. A tábor „rossz” őrmestere viszont vígan grasszál. Úgye megakadt valahol a négygyérségen.

Azt a musz-parancsnokot, aki a lőkapu táborban — a szádlista vasútépítő parancsok utasításai ellenére — emberi bánásmódban részesítette alárendeltjeit és a szomszéd falu postahivatalán keresztül biztosította minden zsidó mindennapos levelezését, kitették kis állásából.

Pedig, aki 1944-ben ember tudott maradni és ember ségesen bánt az üldözöttekkel, az felültenül demokrata érzületű!

Az ilyen emberekre inkább rá lehet bízni a demokrácia védelmét, mint a nyilasokból lett új demokráciára!

Szörme

különlegességek

Pézsma Lovasi Imre színesnél

Dohány-u. 1. Tel.: 421-265

Ünnepekre előjegyzés a Noémi pensióban.

Gyerekekről külön gondoskodunk.

Telefon: 12-19-10. Cédru-u. 5/b

A pesti gettó megmentőinek kitüntetésa

A hivatalos lap augusztus 13-i száma közli a következőket: A közlekedési elnök a miniszterelnök előterjesztésére a pesti gettó megmentése körül szerzett érdemeik elismeréséül Stöckler Lajosnak a Magyarországi Izraelita Összefogós-Legátusa elnökének, Domonkos Miksa hitközségi ügyvezetőnek, dr. Benedek László hitközségi kórházigazgatónak a Magyar Szabadság Érdemrend ezüst fokozatát, dr. Földes István hitközségi elnökhelyettesnek, dr. Nagy József főbírái főorvosnak, Langfelder Sándor kereskedőnek, Halpern József hitközségi főbírának, Szalkai Ernő kereskedőnek, Trebitsch Márkus szentegyleti főbírának, Geléri Miklós hitközségi bírá-

nak, dr. Váradt Jenő ügyvédnek, Rónai Zoltán rendőrfőhadnagyoknak, F. Feldmann Szidónia tisztviselőnek, dr. Pásztor Józsefnek a DEJOB főbíráknak, Boros Sándor kereskedőnek, dr. Biedermann János főorvosnak, dr. Grossmann Ferenc főorvosnak, Takács József portásnak, Nyíri János kertésznek, Gräber Pál bites könyvtárosnak, dr. Brüll Béniel ügyvédnek, dr. Büdassa Zoltán ügyvédnek, Ungár Sándor szállítósnak, Gárdonyi Tibor kereskedőnek, Kolos Lajos kereskedőnek, Bergmann András tisztviselőnek, dr. Stein László ügyvédnek, dr. Havas István ügyvédnek, pedig a Magyar Szabadság Érdemrend bronz fokozatát adományozta.

Zsidó cserkészeink táborában

A Pesti Izraelita Hitközség „KISS JÓZSEF” cserkészcsapata 150 cserkészeivel Révfölöpön, a Balaton partján rendezte nyári táborozását. A telti kondíció erősítésén kívül szakmai továbbképzésben is részesültek. Naponta reggel, este istentiszteletet tartottak a balatonparti fenyveserdő közepén, péntek este és szombati istentiszteleteiken a környék zsidósága is részt vett. Dr. Salgó László rabbi — cserkészszízt vezette az istentiszteleteket és a vallásos nevelés irányítását. 26 év komoly cserkész munkájában kiképzett tisztek és öreg-cserkészek irányították a táborozást, amely minden tekintetben kifogástalanul sikerült.

Domonkos Miksa, a Pesti Izraelita Hitközség ügyvezetője, a csapat szervező testületének elnöke három napot töltött a csapat táborában, ahol istentiszteletekükön erkölcsi tanítást nyújtott nekik és a táboriúton, amelyen számos szülő és hozzátartozó is megjelent, lelkesítő beszédet tartott az ifjúságnak és vázolta azt a zsidó és emberi szellemet, amelyet a „KISS JÓZSEF” csapat reprezentál és amely a magyar zsidó ifjúság utja kell legyen.

Dr. Fisch Adolf, a Pesti Izraelita Hitközség tanfelügyelője is meg látogatta a cserkész táborát és előadást is tartott az öreg-cserkészeknek.

Tiso Beav estőjén táborláz mellett halgatták a cserkészfiúk az Echo melódiát és a napnak jelentőségét.

A fiuknak vidám dala harsogott belé az erdő fáinak zugába és nemcsak a tábor kapu-

ján lévő nagy Mogen Dávid és az erdei templom két kőtáblája, hanem a mindennapi lábori munka minden megnyitáskor mutatta, hogy komoly nevelő munka vezeti ezt az ifjúságot a zsidó közösség szent és nagy célkitűzései megvalósítása felé.

Ki tud férjemről?

Schwarz
Sándorról,

aki 1914 október 23-án az Újpesti városrészében született — V. sz. csoportba tartozott. Utoljára 1944 november 23-án írt feleségéről, nevet és születési helyét nem közölte. Kérlek, ha tud, írd meg a nevét és születési helyét a következő címre: K. S. S. Budapest, IX. Erzsébet-ter, 14. sz. szobában.

Keresem férjemet,

Karsai Albertet

szül. 1901-ben, A Tiszánál. 1914 dec. 1-én Sachsenhausenba vitték. Aki bármilyen tud róla, nagyon kérem, értesítsen. Karsai Albertné, XIV. Thököly-ut 117-B, II. 22.

KI TUD

Steinlauf Izidor-ról

szül. 1889-ben. Hercegről deportáltak 1944 májusban. Págyoluki tégelygyárba Auschwitzba került. Kérjük azt a visszatért deportáltat, aki látta Auschwitzban, vagy máshol, költözköztetése mellett szíveskedjék értesíteni. Szántó Sándor, Budapest, Thököly-ut 28. I. 2.

A kisvárdai aut. orih. Izraelita Hitközség

pályázatot hirdet az ünnepekre való előlmádkozásra

Csak a „muszaf” imákat kell előlmádkozni. Kellemes hangú előlmádkozók pályázatukat mielőbb adják be fenti címre.

Mártirjaink emlékezete Szölichosz első reggelén

Írta: STEINER MARCELL,
a Pesti Chevra Kadisa elnöke

Régi hagyományunk, hogy Elul hónapjában felkeres-
sük elhunytjaink sírját.
Megható zsidó szokás, hogy
a gyermek messiás távolból
elmege szülei sírhantjához.
Ilyenkor, nyár végén, Kivré
— Ovauszra megyünk és a
sirlátogatás hajnali csendjé-
ben imádkozunk megdicsőült
szüleinkért és az emlékezés-
ben fohászkodunk Istenhez
mi magunkért, életünkért.

A lezajlott háború és tom-
boló gyűlölet ezer és ezer
családba vitt gyászt, ámdé
ezrek és ezrek számára lehe-
tetlenné vált, hogy a gyász
fájdalma emlékezésben eny-
hüljön, mert azoknak, akiket
siratnak egy életen át —
nincsenek sírjaik. Mártírok
ezrei pihennek tömegsírok-
ban, így az egyéni gyász és
fájdalom az összesség gyá-
szába és fájdalmába olvad.
Szinte azt lehetne mondani,
hogy az ismeretlenben elhull-
tak és a tömegsírokban pihe-
nők felett — kollektív gyász,
közösségi kegyelet valósodik.

Közös síremlékek emelked-
nek tömegsírokon, közös em-
lékoszlopokat emelnek hit-
községek mártirjaik emléke-
zetének. A Pesti Chevra Ka-
disa is készül arra, hogy a
közösségi kegyelet kifejezé-
sére, közös gyász emlékére
és ezrek emlékezésének ke-
gyeleti helyére emléket ál-
lítson és módot adjon arra,
hogy a hagyomány megörzö-
sében a Kivré—Ovausz is ki-
fejezésre juthasson mind-
azoknak a lelkében, akik
gyászolnak, emlékeznek, az
emlékezés fájdalmából az
ima áhitatában feloldást ke-
resnek.

E gondolatok összefogásá-
ban a Pesti Chevra Kadisa
Szölichosz első reggelén,
szeptember 7-én, vasárnap
reggel 9 órakor a rákoske-
reszturi temetőben mártir-
jaink parcellájában a főváro-
si zsidó mártírok emléket
hirdető monumentális mű
alapkövét fogja elhelyezni.
Ezzel megjelöli azt a helyet,
ahol mindazok elkönyvezhe-
tik fájdalmukat, elrebege-
thetik imájukat, akik elhunyt-
jaik sírját soha nem keres-
hetik fel. Egyben Kivré—
Ovausz hagyományának is
teret ad Chevránk, mert
ezen a Szölichosz-reggeli ke-
gyeleti ünnepségen ősi szo-

kásoknak megfelelően, ünne-
pélyes körmenetben járjuk
körüli a mártírok hantjait.
Igy mindazok, akik ott jelen
lesznek a temetőben és a
következő Szölichosz-regge-
leken, a főünnepek bekö-
szöntéséig, felkeresik a teme-
tőben a mártírok emlékeztet-
nek kegyeleti helyét, eleget
tesznek ősi hagyományunk-
nak az elhunytak emlékének
megőrzésében lelkük épüle-
sére.

A Pesti Chevra Kadisa ezt
a kegyeleti ünnepséget a zsi-
dó testvérek szeretetébe
ajánlja s azt kéri, hogy a
gyászolók és emlékezők jöj-
jenek Szölichosz reggelén el
a rákoskereszturi temetőbe s
vegyenek részt a pesti zsidó-
ság Kivré—Ovausz ünnep-
ségén!

New-Yorkban megnyílt a világ legnagyobb zsidó muzeuma

A Neue Zürcher Zeitung
közli, hogy New-Yorkban me-
nyílt a világ legnagyobb zsidó
muzeuma abban a hatalmas
palotában, amelyet Felix M.
Warburg ajándékozott erre a
célra a Fifth Avenue-n. Az új
muzeum átvette a Zsidó Theo-
ológiai Szeminárium hatalmas
gyűjteményét is.

A muzeum megnyitása al-
kalmából kiállítás rendeztek
„A Törvény alapítása és a
Tízparancsolat” címmel. Hatal-
mas anyag mutatja be a mu-
zeumban napjaink zsidó festői-
nek és szobrászainak alkotá-
sait.

A világ legnagyobb zsidó
muzeumának irányítását dr.
St. S. Kayser és dr. Guido
Schönberger vállalta. A két
tudós Németországból került
az Egyesült Államokba.

A monori Izr. hitközség a deportálásban és munkaszor- gálatban mártírhaltalt halt hit- testvéreink emlékére a temetőben

emlékművet kíván felállítani

Felérjük mindazokat, kiknek
mártírhaltalt halt hozzátarto-
zót a monori gettóból hurcol-
ták el, az elhaltak adatait és e
kegyes célra szánt felajánlásait
közöljük a monori izraelita
hitközséggel.

Perzsaszönyeg

OLCSÓ ÁRUSÍTÁSA UNGÁR Király-u. 14 és
Rákóczi-ut 24

PESTI IZRAELITA HITKÖZSÉG

Elul havi

LELKI ELŐKÉSZÍTÉS A FŐÜNNEPEKRE

Az elmúlt évek megpróbáltatásai mélységes nyomokat
hagytak a zsidó lelkekben.

Még mindig sok a beteg lélek, fájdalmas az emlékezés,
sokan kereskednek a bánat súlya alatt.

Szent kötelességünknek érezzük, hogy az elesett lel-
keket felémeljük, a gyengéket felkaroljuk, a vérző szíve-
ket meggyógyítsuk.

A megtérői útját és a lelki megerősödés útjára akar-
juk vezetni a tévelygőket, a vergődőket, hogy szívükbe
fogadassák az ünnepnapok szent örömet, megtérésre intő
tanításait és megtakálják Isten útját.

Előadássorozat rendezünk a főünnepek beköszön-
tése előtti napokban.

ZSIDÓ TESTVÉREINK!

Vegyetek részt a főünnepi lelki előkészítésben!

Augusztus hó 21., csütörtök — VII., Sip-utca 12.

DR. FISCHER BENJÁMIN: Gyökértelen fa a nép hagyomá-
nyok nélkül.

DR. KATONA JÓZSEF: Lelki számadás — lelki békesség.

Augusztus hó 25., hétfő — VIII., Nagyuvaros-utca 4.

DR. SALGÓ LÁSZLÓ: Halotti köntösben — az életért.

Augusztus hó 26., kedd — V., Fürst Sándor-utca 21/b.

DR. BERKOVITS JÓZSEF: Lehet-e új életet kezdeni régi
bűnökkel?

Augusztus hó 27., szerda — VII., Sip-utca 12.

DR. HERSKOVITS FABIÁN: Boldog a nép, amely megérti
a kürt szavát.

Augusztus hó 28., csütörtök — VII., Bethlen-tér 2.

DR. SCHWARCZ BENJÁMIN: Miért minket akarnak meg-
téríteni?

Szeptember hó 1., hétfő — XIII., Dózsa György-út 55.

DR. MANDEL MIKLÓS: Megtérés Istenhez — megtérés a
néphez.

Szeptember hó 2., kedd — IX., Páva-utca 39.

DR. ROSENBLUM MANÓ: Ellenségeink szemével vagy a
magadéval látszod?

Szeptember hó 3., szerda — V., Fürst Sándor-utca 21/b.

DR. BERKOVITS JÓZSEF: Hazatalálnak-e az eltévedtek?
DR. MANDEL MIKLÓS: Az emlékezés hatálya.

Szeptember hó 4., csütörtök — XIV., Bosnyák-tér 12.

DR. BERNÁT MIKLÓS: Elég-e, ha morzsákat hintünk a
folyóba?

Szeptember hó 9., kedd — VII., Sip-utca 12.

DR. KATONA JÓZSEF: El tudnád viselni mártirjaink tekin-
tetét?

DR. HERSKOVITS FABIÁN: Gondolsz-e a rémület napjai-
ban tett fogadalmadra?

Szeptember hó 10., szerda — XIII., Dózsa György-út 55.

DR. SALGÓ LÁSZLÓ: Hagymánnyal a haladás útján.

Szeptember hó 10., szerda — VII., Bethlen-tér 2.

DR. ROSENBLUM MANÓ: Meggyógyulhat-e a lelkek Isten
nélkül?

Szeptember hó 11., csütörtök — IX., Páva-utca 39.

DR. SCHWARCZ BENJÁMIN: Itt álltok-e valamennyien az
Úr, a ti Istenetek előtt?

Szeptember hó 11., csütörtök — VIII., Nagyuvaros-utca 4.

DR. BERNÁT MIKLÓS: Tudsz-e imádkozni, amikor sorsodat
megírják és megpecsételik?

Az összejöveteleken zsidó zenei számok is szerepelnek és azokat
mindig pontosan 6 órakor kezdjük.

Felelőtlen demagógia

Nem szoktunk lapunk hasábjain foglalkozni azokkal a korteszű szövegekkel, felelőtlen ígéretesekkel, sőt személyeket érintő rágalmakkal sem, amelyek egyik ellenzéki törpe csoport összejeveleire rendszeresen elhangzanak. Erre sem helyünk, sem kedvünk nincs. Távlati tőle józslásunk. Ezuttal sem akarjuk az alábbi sorokkal tulbecsülni annak a beszédnek az értékét, amelyet ama bizonyos hitközségpolitikai ellenzéki párt „vezére” mondott a közelmúlt napokban.

Hogy mégis visszatérünk erre a „vezéri” szónoklatra, az azért van, mert vannak azért dolgok, amelyek tulmennek még a legszélesebben megúrt határokon is.

Ami sok, az sok! Nos, az már egy kicsit sok, hogy a „vezér” felszólítsa híveit: ne fizessenek hitközségi adót és ne váltsanak templomjegyeket, — amint ez egyik mulhetti összejeveleten elhangzott.

A hitközség vezetői, akiknek a helyére az ellenzék pályázik, tudvalóvön ingyen és díjmentesen végzik felelősségteljes tevékenységüket. Sem fizetésük, sem tiszteletdíjuk nincs.

A „vezér” az ilyen felelőtlen demagógiával kizárólag a hitközségi tisztviselők és alkalmazottak kenyerét s a templomok és intézmények fenntartását veszélyeztetgetné.

Azért mondjuk „veszélyeztetgetné”, mert sem elég súlyos, sem elég közönséges nincs a „vezér”-nek, hogy demagógiájával bármiféle komoly bajt okozzon, még akkor sem, ha megfizetett öregasszonyokkal ezt a demagógiát az utcára is kiviszi.

A zsidó tömegnek tudja, hogy mi a kötelességük, mivel tartoznak önmaguknak és a hitközségnek!

Azt is tudja, hogy a templomjegyek elleni propaganda szintén felelőtlen, gyermekeknek, rombolni akaró játékkísérlet!

Mit mutat a „vezéri” handbandázás? Azt, hogy vannak emberek, akiket csak saját egyéni szempontjaik és saját önző egyéni érdekeik vezetnek, de teljesen hidegen hagyja őket, hogy e szempontok érvényesítése közben mi történik testvéreikkel, miképp alakulna a közösség élete.

Aki a hitközségi adófizetés megtagadására és a templomjegyek bojkottálására — ami

voltkép a templom bojkottálásával egyenlő — biztatja az embereket, az nem hitközségpolitikai ellenfél!

Az! Ki kell mondanunk!... Az: a felekezeti és a hitközség ellensége!

Ebben a felfogásban osztozik mindenki — felekezeti irányokra, hitközségpolitikai felfogásra — és minden más szempontra való tekintet nélkül — aki komolyan és felelősségtudattal szívén viseli a zsidóság nagy ügyét!

*

A következő levél érkezett szerkesztőségünkbe:

„Pénteken este a Csöky utcai templom előcsarnokában néhány idősabb asszony megszólította a templomtól távozó közönség egyes tagjait és felhívták, hogy ne vegyen a most következő ünnepekre templomjegyeket. Az egyik ilyen asszonnyal való beszélgetésem során kiderült, hogy az egyik hitközségi ellenzéki párt megbizásból kerültek a templom előcsarnokába. Meg kell jegyezniem hogy ez a „suttogó propaganda” több hívőt rendkívül felbosszantott és szinte kihozott — érthetően — pénteles hangulatából. Eddig még nem volt példa arra, hogy a hitközségi választások során valaha is bevonják a külső lemebe a templomokat és valamely hitközségi párt a templomlátogatás ellen agítáljon. Nem akarom kiírni a templomellenes agitáció elindításának nevét. Mindenki tudja, hogy ki ez a felelőtlen érzésű ember! De, ha kíváncsi, hajlandó vagyok erről az akcióról és a hitközségi fórum előtt eskü alatti tanuvallomást tenni.”

N. A.

(Teljes cím.)

Uj

KÉZIKOCSIT
honnan végy?
Bajnok-utca 34.

HAVAS Tel: 126-936.

üzleti könyv,
papír, töltőtoll

Bp. V., Bajcsy-Zsilinszky-u 76

Órák, ékszer
legolesobb
Klein Lászlónál
Bob-utca 19.

Gyászünnepegy Büdszentmihályon

A Büdszentmihályi Izr. Hitközség megmaradt zsidósága megható ünnepség keretében avatja augusztus hó 3-án, a deportálásban és munkaszolgálatban elpusztított 557 mártírjának jelképes sírját és emléképületét az ottani zsidótelepben. Az emléképületben lévő sírba temette el az ottani zsidóság egy évvel ezelőtti, a deportálás alatt elpusztított 21 lórájának megszentelténielt romsát és a közösségbe került „Bif” szappanokat. A sírba elhelyezett márványtábla megkapó szövege, a közösség zsidóságának deportálás alatti tragédiájának megörökítője. A sír körül az épület falába beépített márványtáblába, az 557 mártír neve van bevéve. Az épület körül oromzatába beépített táblák oromzatába beépített táblák, mementóként hirdeti a VI. parancsot, „Ne öl!” Alatta egy másik tábla „1944 évben, munkaszolgálatban, deportálásban Auschwtzban, gázkamrákban, krematóriumokban elpusztított 557 Büdszentmihályi zsidó mártír örök emléke” szöveggel.

Ez a kegyeleti helyé nyilvánított emléket avatja a megmaradt ottani zsidóság és a közösség másfelekezeti lakosságának jelenlétében. Az avató gyászünnepegy előtt a templomban Stern debreceni orth. főrabbi kegyeleti beszédbe emlékeztet meg a szent elődökről, a deportálásban elpusztított büdszentmihályi zsidó testvérekről, akiknek vallásosságát példaként állította a megmaradottak elé.

Délután félhárom órakor indultak el az ünnepségen résztvevők a templom előtti térről a temetőbe, ahol a temetői zsoltár elnevezése után dr. Weisz Miksa debreceni főrabbi tartotta avató beszédét, megízó szavakkal emlékezett meg a mártírokról, akik az auschwtzi gázkamrákban, munkaszolgálatosokról, akik az orosz mezőkön pusztultak el, a szentekről, a „Bif” szappanokról, amelyek a jelképes sírba temettedek el. Avató beszédnek minden gondolata, minden szava, a gyásznak, az emlékezésnek, a hitnek, az emberszeretnek, a megértének hirdetője volt, amely örök nyomot hagyott mindazok lelkébe, akik jelen voltak.

A hagyatásu avatóbeszéd után a közösség főjegyzője, a négy politikai párt szövekei támasztotta színté együtörzését a gyászolókval és hitet tettek arról, hogy soha többé nem ismétlődhetik meg a múlt. Rosenberg József hitk. elnök beszélt végül a megmaradottak nevében.

Az „Ez mole rachamim” szívbemarkoló éneke után a megmaradt főrá hozzátartozók a „Jisgadal” imát mondtak el és ezzel a gyászünnepegy véget ért.

A „Moscow News” Birobidzsán fejlődéséről

A „Moscow News” című felhivatalos moszkvai újság nagyobb cikket közöl Birobidzsán fejlődéséről. Rámutat arra, hogy az utóbbi időben újabb és újabb telepések érkeznek a Szovjet-unió zsidó autonóm területére. Főképpen mezőgazdák, mérnökök, tanítók és orvosok jöttek Birobidzsánba. Legutóbbiak mellett ott voltak azok a katonai kinttelészek, amelyeket a a fronton szerettek. Pótlódon sok gyermeket hoztak Birobidzsánba, ahol a káborn zsidó árodnak egy részét is elhelyezték. A gyermekeket saját anyanyelvüknek megfelelő iskolai oktatásban részesítik.

Birobidzsán — mint a „Moscow News” közli — korai fejlődést mutat. Újabb kollektív farmok keletkeztek, erőművek épültek, gyárak emelkednek és újabb vasútvonalakon indult meg a forgalom.

Birobidzsán városa, amely nemrég még kis település volt, az utóbbi években modern városossá fejlődött, és jelentős művelődési centrum lett.

Borotválkozzon

a valódi „HARAB” svájci
villanyönborotvával

Vallási szempontból kifogás alá nem esik. Használata könnyű és kellemes. Kapható jobb drogériákban, késes és elektromos szaktüzletekben. Ha valahol még nem kapható, egy forduljon a képviselőhöz: Kosztelija és Tsa, Budapest, V., Sas-utca 11. Telefon: 180-499.

Tojaskonzerváláshoz GARANTOL!

Nem lesz télen tojás-gondja. Főlerakat: Stessel, Budapest, IV., Városház-utca 1.

40 éve

Írógép
Írodabutor

legjobban — legolcsóbban

Kovács A. és Társai

BUDAPEST,

V., Nádor-utca 5. sz.

Telefon: 183-288

„ARANKA”

Írta: GYÖRGY ENDRE

Mi, magunk között, röviden csak így neveztük: Arankának. Az bennünket egyáltalán nem zavart, hogy Ferencnek hívták és hogy semmi nőies nem volt benne. Sőt. Tullengtek férfias jellemvonásai: tukmélány volt, tulszigoru, tulságosan aljas és tuiontal megatalkodott. Hogyan jutott hát ehhez a női névhez? Aki munkaszolgálatos volt, internált deportált, üldözött és meghajszolt (és ki nem volt az a közelmúlt fekete években?) az tudja, hogy sobase lehetett néven nevezni a „gyereket”, a hajcsárt, aki a szöges ostort patogtaltta. A szereplők új neveket kaptak, a nevek átalakultak. A modern Fáraóknak jobb, találobb, az egyéniségükhöz közelebb álló, elnevezést adtak az ujkor gulaépítői. Esetleg átlatokhoz, tárgyakhöz hasonlították őket, mint a gyermek-mosókén. A soha meg nem épülő repülőterek építői, a horog- és nyílaskereszt pályarajzai olykor egy-egy szerszámmra hivatkoztak, ha azt akarták közölni társaikkal, hogy a fejük fölött áll, megint a nyakukra jött a gonoszságban, kínzásban legelő járó „előjáró”. Elég volt annyit mondani: „Add ide a lapátot!”, vagy „Hozd a csákányomat!” — már tudtuk, hogy most se réányebben kell marokra fogni a kubikoszerszámot, mert itt az inkvizítor és sujtó keze azonnal lecsap ráunk. Ferenc azért kapta az internáltak keresztelésében a sokkal cicomásabb, tetszetősebb keresztnevet, Arankát, mert a vezetéknéve azonos volt a nagy színésznévvel, a nemzet színházának tragikájával. A név és az az megjelent, egyáltalán nem „passzolt” rá. Ha nem tudjuk, hogy a névrokon, illetve a „keresztanya” kicoda-micsoda, vidéki tanítókisasszony képe jelent volna meg képzeletünkben. Rajta magasznyakú blúz, a halcsontos gallér fölött, a szabadonmaradt petyhüdt bőrön fekete bársonyszalag, mely abroncsként fogja össze az ereket és izmokat, mintha azok szét akarnának esni. A frizura torzys „sopp”, mintha az idős hölgy örökké bálba készülődne. Közben pedig, mintha életlenek, elhervadt leányosságának és bánatos magányának címerét tartogatná, kétmaslis fekete macska. A mi Arankánk ennél sokkal marconabb volt. Képe rőtörös, mint a nyársonült. Orra hegyes, folyton szimatoló. Ez az orr,

mint valami dárda furódott bele nemcsak a levegőbe, hanem mindenbe, ahol szenzációt, hibát, pletykát, fecséget vagy csak egyszerűen bajkeverési lehetőséget sejtett. Szeme pedig, ez a gyanakvó cipőgomb-szem, amely szurósan meredt rá mindenre, akit rossz-sorsa elbárált, szüntelenül firkészt, kutatólt. Vizslatermeszt volt Ferenc, illetve Aranka. Az Isten is de-tekivnyek, fémellenörnek, vagy „kémelhárítónak” tereinfelte. Az is lett. Az utóbbi. Csak azt nem tudom, mit „hárított el” azon, ami vagy aki már itt volt. A veszedelmet — ugye — jóelőre kell elhárítani, mielőtt még ráuk tör. De „Aranka”, a kémelhárító, a német spionázst, amely körüli órálok, bolvárosi masszörök és tyuk-szeműrtök, budai irógép- és fényképezőmasina-ügynökök ártatlan képében jelent meg, észre sem vette. Sőt voltak „együttműködők”. Hejlettük üldözte az ártatlan munkásokat, a pesti szikálistokat, jótollu ujságírókat, szemüveges banklúkat és cégvezetőket, testes kereskedőket és vézna diákokat, s mind azokat, akik nem lelkesedtek az ő és társai gyilkos módszereiért. Már majdnem mindent elmondtam erről a jellegzetes figuráról, csak azt nem, hogy hol ismerkedtem meg vele. Olyan helyen és helyzetben, amelyet szívesen elkerültem volna. Horthyiligtelen. (Horthy „apánkról” nevezték el ezt a kies növényvilágot, ahol a németek fők-Betriebje ördöklő szerszámokat gyártott.) Ide internáltak bennünket, kevésbé a náciok „bejövetele” gyásznapja után. Akkor még lapogatódtak, finomkodtak; nem alakult ki a mi elpusztításunk menetrendje. Nem akarták azonnal a deportálással kezdeni. Ehelyett a kiválasztottakat bombazáporok kitélt hadi-üzemek tövébe telepitették; majd elintézi őket a légiakna. Aranka nem hagyott bennünket sokáig bizonytalanságban. Mindjárt az első nap bemutatkozott. Még pedig nem a jobbik oldaláról, ha ugyan van ilyen oldala. Csepelről vittek Horthy-legeire. Tele voltak aggódalommal, félelemmel, szorongással. Remegtünk a bizonyta-

lan sorstól és jövőtől. Minden olyan félelmeteknek tűnt. Mi vár ráunk? Mi a céljuk itt velünk? Csakhamar megtudtuk. Valami nyegle repülőszázados (ezek, mivel nem a földön jártak, még szemtelenebbek és beképzettebbek voltak, mint a gyalogos-fisztek) glédába állította a „társaságot” és a maga, nyers, műveletlen, bárdolatlan módján szónoklatot intézett hozzánk. Beszéde csupa moskolódás, gyalázkodás; elmondta a Hare és az Esti Újság uszító vezérékkel szemény kivonaltban. Szólt a fajjainkat, apánkat, anyánkat; ezután következett a szokásos lökevidítő befejezés: Ha meg mernek mozogni, itt lógnak majd az első fán... Az intelem nem volt veszélynekkel: hűacérdő közepén álltunk, köröskörül sok volt az „első” fa, amelyre már oda is képzeltük ványadt testünket, amint a szél himbálja. A százados a nagyobb „nyomaték” kedvéért ki is szóltott néhány embert, akik — szerinte — az ő magasröptű szövege alatt a vigyáz-állásban megmoccanak, meginogtak. „Intézzé el őket!” — szólt oda foghegyről a bagariaképi Ferencnek, aki eddig mereven állt mellette; felkészülten és ünnepélyesen, mint egy hentes, mert tudta, hogy a „duma” után az ő ideje jön. Következik a „nagy pillanat”, amikor a prologust mondó hősszerű ember vagy naturburs lép a színpadról és a sötétlen fődörködő intrikus veszi át birodalmát. Dörzsölgette nagy, húsos és puffadt tenyerét, amellyel fenyegetően lábalt meg a lebukó napfényben, mint váami véres lépdarabot. A pofozógép üzembelhelyeződött. A szerencsétlen áldozatokat hátrahúrták a kis akácérdőbe, ott zuhogott rájuk az üteg, rugás; ökök és eszmaialap. A megverték fajongása, amely háborzongó kiserőzeneként követte a tömpa puffogásokat, s amely a zizegő falevelek közül szinte hiánytalanul jutott el a feszülő dobhártyánkhoz, valósággal megdermesztett mindnyájunkat. Kínos pegyedórák után félhőhravert bajtársaink dagadt lábba, összezuzott karra, kék-zöld testtel, gumókkal éktelenített fejjel, kísért szemmel kerültek elő. Nyomukban Aranka sietett. Pe-

cs, yeszínű ábrázatán a jólvégzett munka öntudatának és kellemes közérzetének biztos jeleként mosoly cikázott. Látszott rajta, hogy nagyon megelégedett önmagával. Olyasmint végzett, amit szívesen és készséggel csinál. Diadalmasan bámult ríadt sorainkon végig, mint Caesar az arénában. De ez a cirkusnak még csak az első száma volt, az előétel; most következett a második, az elsőnél sokkal nagyobb attrakció, a futtatás. Mindnyájunknak futni kellett körbe-körbe; megkerülve az erdőt és a kis házakat; rohanni, míg a szemünk ki nem dülledt, a ludónk ugy nem zihált, mint a falusi kovács futtatója és a szívünk a torkunkban nem dobogott. Ez a kis véres husdarab valósággal felszaladt a gégenkbe, hogy kiszakadva a mellünkkel, azon keresztül távozzék. Szemünk előtt összefutott a világ és azt kívántuk: ebben a pillanatban értsen utat a halál és szabadítson meg ettől és minden más gonosztól. Többen összeestek, ájultan hőrögtek és házbott a szájuk. De ez nem hatotta meg a nőies nőt, de egyáltalán nem nőies gyengédségű inkvizítor. Legfeljebb vödör vizet hozatott és a félholian lihegőre öntette. Nem azért, hogy felfrissítse és szenvedésének ezzel véget vessen. Ellenkezőben: hadd álljon talpra és folytassa a vad futást — az elmulásba... Egyik ujságíró társam nem bírta az ördöklő iramot: gutaütést kapott. Hónapokig feküdt félvakon, hűdött nyelveket, míg ugy-ahogy rendbejött. Másik elesett; jöttek a hőherek a vödör vízzel, de amikor továbbra is elnyaltan maradt a sáros földön, rugdalni kezdtek, hogy felélesszék. A rugások következtében másnapra kiszorított. Mindez az isteni tragika kértelen névrokona művelte. Bocssáson meg a művésznő azért, mert a keresztnevét is bitortuk e gazember számára; elég az, ha a vezetéknéve azonos az övével. „Aranka” előtt mindig síró emberek álltak. Szobájába gyakran rendelt be a gyárüzem tisztességes, tehát nem borog- és nyílaskeresztes alkal-mazottait. A náciakat nem, azok az ő elváratai voltak. Ezek a kiszolgáltatott munkálányok és férfiak mindig feledtan, lán-goló arcra jöttek ki a kintzókamrából. Még jobb volt, mintha Aranka csendőrkézre adta, Margit-körútra vitette volna őket. Mert azt is megtette. Egyszer azt „nyomozta”, kik firkáltak az igazgatóság épület kioztijének falára, hogy „Vesszen Mussolini!” meg „Dögöljön meg Hitler!”

3 EVES ÁRAI:

3 órán belül
2 db igazolványfénykép 10.—
2 db útlevelekép 10.—
1 db minta levelezőlap 10.—
FOTO PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

és hogy „Éljen a Szovjet!”. Reánk, internáltakra gyanakodott, mert jól sejtette, hogy politikai felfogásunk azonos azzal a szöveggel, amit ő gondosan leírt a WC-ben és aminek szerzőjét íráspróbával szeretne volna agnoszkálni. Ha nem is bukkant azonos írásra, az eset alkalmas volt arra, hogy néhány internált-társamat a fal mellé állítsa, főbevételest ígérjen és tucat zugó pofont mérjen — ki. Szegények, estékben betörték több ablak-táblát. Az üvegserepeket nekem kellett összeszepnem.

Aranka most háborús bűnös. Elég későn került oda, ahová való. De igaza van a bölcs mondásnak: Jobb későn, mint soha. A népgyűsz nagy ügyekezettel szedegeti össze azokat a mazsolaszemeket, amelyek eddig észrevétlenül lapultak meg a bücskanyitogató arcúlatu Aranka—Ferenc bűnhalmazában. Valaki azt mondta: meg kellene menteni, mert tud egyet, egyetlenegy, akihez anyagi okokból, jól felfogott magánérdekből: jó volt. Én tudok százat, többszázat, akiket konokul, megátalkodottan üldözött. Hogy is mondja a szellemtelen, de igazmondó kis kuplé: Három zsidót megmentettem, harminchármat tönkretettem...

Aranka is ezt csinálta.

Csakugyan meg kell menteni, de nem őt, hanem tőle az országot, a tisztességes emberek társadalmát.

Az ózdi izr. hitközség
1944-ben elhurcolt mártirjai
emlékművének felavatását
1947 szept. 8-án d. e.
10 órakor tartjuk meg.

Templomülések bérbeadása

A Budapesti Talmud Egylet (VI. Vasvári Pál-utca 5.) templomában az ülések bérbeadása f. hó 24-én kezdődnek. Az eddigi bérköltségek 20-ig van elővételi joguk.

**ÜZLET
ÜZEM**
A T Á D Á S
FELLNER ÁLTAL
NEM VITÁS

SZENT ISTVÁN-KÖRUT 30
(Marx-térnél) Telefon: 120—792

Glosszák a hétről

AZ ANGOL BELÜGY-MINISZTER az alsóházban, amikor a legutóbbi antiszemita rendezvényekkel kapcsolatos interpellációkra válaszolt, a következőket mondotta:

— Augusztus első hetében néhány nagy vidéki városban sok kirakatot törtek be. A károsultak általában zsidó üzletemberek, de sok közöttük a nemzsidó. A kártevők fiatal emberek voltak, akik a sötétség beállta után kettes-ben-hármasban követték el a kirakatbetörést. A merénylők közül többen nem voltak teljesen józanok. Hiba lenne ezeket a sajnálatos incidenseket, néhány rendbontó személy munkáját, a közvélemény megnyilvánulásának tekinteni.

ELNYERTE BÜNTETÉSÉT — ha ugyan elnyerheti büntetését egyetlen halállal egy tömeggyilkos? — a város majori nyilasház egyik főnöke, Weber József, akinek a bűnlajstromán nem kevesebb, mint körülbelül háromszáz zsidó elpusztítása szerepelt.

Weber József „parancsnokolt” a marosutcai kórház „Szent Bertalan-éjszakáján” is, amikor egyszerre százötven férfit és nőt állítottatott a nyilasok golyószórói és géppisztolyai elé.

Ez a huszonkét évesztendő fiatal ember, aki a hírhedt Kun páter-rel vitte a megremített Budapest minden részébe a gyilkolás és pusztítás szellemét, nem mutatkozott valami hősiességre a saját halála előtt.

A Világosság-ban olvassuk, hogy zokogott és folyton kegyelemért könyörgött. A saját élete fontos volt neki. A másoké nem. Ugy küldte a halálba az embereket, mintha legyen agyoncsapásáról lenne szó. De maga rettenetesen félt attól a haláltól, amelybe annyi férfit és nőt kergetett.

... És ettől és ezektől rettegett Budapest. És ettől és ezektől rettegett az ország. Hihetetlen! Pedig véres és gyilkos valóság volt! Örök szégyene mindenkinek, aki az emberi fajtához tartozott és türtte, hogy a weber-józsefek megsemmisítsék a becsületes emberek akaratát!

SZINTE HÍHETETLEN — amit a Haladás-ban olvassunk, hogy Ófehértó község képviselőtestülete megtagadta a községi kötelekbe való felvételt egy deportálásból visszatért zsidótól. Ez a zsidó azért öhajtott pont Ófehértón letelepedni, mert egy ottani nőt vett feleségül. A község viszont nincs tekintettel az ilyesmire, ha „idegen”-ről van szó.

Igen, Ófehértó község képviselőtestülete 1947-ben, a demokratikus magyar köztársaság idején, olyan kifejezéseket használ, mintha a fasizmus korszakában él-nénk!

Valami nincs rendben!

A HIVATALOS LAP egyik legutóbbi számában olvassuk, hogy az egri járásbírószág az egy családhoz tartozó Stern Józsefné, Schnitzler Jenő, Schnitzler Jenőné, Stern Ernő, Stern Ernőné, Stern Emil, Stern Emilné, Stern Edith, Stern Sándor, Kahán Miksa és Kahán Miksáné ügyében a holtánnyilvání-tási eljárást elrendelte 9053/1947. számú végzésével. Valamennyien verpeléti lakosok voltak és 1944 júniusában Auschwitzban eltűntek.

Kiragadtuk ezt a pár sort. Ezt az egy felhívást a sok közül. Mert ebben az egyetlen - végzésben megtalálható az egész magyar zsidóság tragédiája, amint a hatalmas tenger egyetlenegy cseppjéből is megérezhető az egész tenger ize.

Igen, így pusztultak el a magyar zsidó családok! Hol huszonöt családot, „tűnt el”, hol „csak” tizenöt, hol „csak” tíz!

Nap-nap után jelennek meg a hivatalos lapban hasonló végzések Pécsről és Miskolcra, Bájáról és Debrecenből, Szekszárdról és Balassagyarmatról... Kár folytatni!... Honnan? Mindenhonnan!

Nincs ebben az országban olyan város, nagyközség, község, ahonnan ne hurcoltak volna el zsidó férfiakat, nőket és gyermekeket; öregeket és fiatalokat; egészségeket és betegeket.

Lehet ezt feledni? Nem! Soha!

Mit lehet tenni? Dolgozni, dolgozni, szívósan dolgozni azért a demokratikus Ma-

gyarországért, amelyben nem ismétlődhet meg a Mult!

Közöttünk, akik ma élünk és akik szemtanúi voltunk a szörnyű eseményeknek, lehetnek, akiknek a lelki sebei sohasem gyógyulnak be. Az ilyenek fásultán nézik a dolgok alakulását és hajlamosak a „minden mindegy”-re... Pedig nem mindegy, hogy mi történik körülöttünk! Nem mindegy, hogy ki a hatalom és ki az ország! Az igazi demokraták? A szociális igazságok hirdetői és megvalósítói? Vagy: olyan kalandoroké, akik ma habzó szájjal a demokráciáról szavalgatnak, de holnap, vagy holnapután érvényesülni engedik a neofasizmust és neo-antiszemitizmust, amellyel titokban maguk is rokonszenveznek?

Az elpusztult egri család, amelynek holtánnyilvání-tási eljárásához fűzzük e glosz-szát, Auschwitzban fejezte be életét. Más családok utolsó percei Bergen-Belsenben, Mauthausenban, Theresienstadtban, vagy másutt zajlottak le.

Nos, a maradék-zsidók — amikor, mint a harmadik magyar köztársaság újból egyenjogúságot nyert polgárai, rövidesen az urnák elé járulnak — nem feledkezhetnek meg, amint sohasem feledkezhetnek meg, ezekről az auschwitzzi, bergen-belsenii, mauthauseni, theresienstadti és máshol lévő tömeg-sirokról!

A maradék-zsidóság nem egységes politikai alakulat. Nem is egységes társadalmi osztály. Nem is egységes gazdasági réteg. Nem tartozhat tehát egységesen ehhez, vagy ahhoz a párthoz. De az kétségtelen: a maradék-zsidóság tagjai — Auschwitzra, Bergen-Belsenre, Mauthausenra, Theresienstadtra és sok-sok egyéb szörnyű helyre gondolva — csak olyan pártokra adhatják szavazatukat, amelyek százzázalékos garanciák arra, hogy Magyarországról a zsidókat soha többé nem engedik Auschwitzba, Bergen-Belsenbe, Mauthausenba, Theresienstadtból, vagy más kivégző-táborokba hurcolni!

(SÓS)

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat
mindent ellát. — (Éjjel-nappal)
Óránként 6 Ft.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

MUNKÁCSI ERNŐ:

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK

Mi van körülöttünk?

A magyar zsidóság egyik ága az európai zsidóságnak. Helyzetünk megismerése szempontjából fontos, hogy tudomást szerezzünk arról, mi van a körülöttünk levő államok zsidóságával? A háború befejezése óta a határok sokfelé lezárultak, a hírek megbízhatatlanok, holott ez államok zsidóságának is a miénkkel csaknem azonos kérdései vannak. Ezeket is elnyomta a fasizmus politikája, nagyrészüket deportálták, kis töredékük jött vissza és ez a maradék zsidóság küzd új életlehetőségének megteremtéséért. A következőkben sorba veszem ezeket az államokat, nem beszélve Ausztriáról, mert ott olyan kevés számban vannak, hogy a reájuk vonatkozó törvények és az egész zsidó politika inkább csak elméleti értékű.

CSEHSZLOVÁKIA. A háború előtt Csehszlovákia három tartományból állott, Szlovákiából, Kárpátaljaból és az u. n. „történelmi tartományokból”, Cseh-Morvaországból és Sziléziából. Az 1930. évi népszámlálás szerint 347.029 zsidó élt Csehszlovákiában, akik közül 117.551 volt a történelmi tartományokban, 136.737 Szlovákiában és 93.341 Kárpátalján. Ezidőszereint kb. 50.000 el Csehszlovákiában, beleértve a néhány ezer kárpátaljai zsidót is, akik oda költöztek.

Ismeretes, hogy a Wilson-féle elveken alapuló nemzeti-ségi kisebbségi eszmét legkövetkezőleg Csehszlovákia vette és itt azt tisztességesen végre is hajtották. A zsidók vallhaták magukat magyaroknak, németeknek, cseheknek illetve szlovákoknak, vagy zsidó nemzetiségűeknek. Ennek az volt az eredménye, hogy a történelmi tartományokban a zsidók 31,3%-a zsidó nemzetiségűnek, 36,7%-a cseh, illetve szlováknak, 30,3%-a németnek. Szlovákiában pedig 53,1% zsidó nemzetiségűnek, 37,1% csehnek, illetve szlováknak, 1,3% németnek és 1,1% magyar nemzetiségűnek vallotta magát. A nemzeti-ségi kisebbségekre alapított államcszema a müncheni egyezményvel megbukott. Az új Csehszlovákia pedig gyökeresen szakított ezzel az elvvel, de természetesen legnagyobb mértékben tiszteltében tartja a zsidók jogait, akár csehnek illetve szlováknak, illetve zsidó nemzetiségűnek vallják magukat. Csehszlovákiában a zsidók visszanyerték teljes polgári és politikai jogukat és nem egy nagy hírű politikus, például Jan Masaryk külügy-miniszter, Nosek belügy-miniszter (kommunista) nyilvános nyilatkozataikban a legelőkelőbb módon nyilatkoztak az

antiszemizmusról, mint fasizista mótelyről.

A nemzetiségi kisebbségi rendszernek eltörlése nehéz kérdés elé állította azokat a zsidókat, akik magukat magyar vagy német nemzetiségűnek vallották. A belügy-miniszter rendeletet bocsátott ki, hogy a zsidó nemzetiségű zsidók, akik a Csehszlovák köztársasággal szemben lojálisan viselkedtek, visszakapják csehszlovák állampolgárságukat. A magyar nemzetiségűeknek vallott zsidók a Magyarországgal kötött egyezmény értelmében választhatnak, hogy Szlovákiában maradnak-e, vagy repatriáltatják magukat. A legnagyobb nehézséget a német nemzetiségűnek vallott zsidók okoznak. Ismeretes, hogy a Csehszlovákiában élt németeknek milyen döntő szerepük volt az első köztársaság széthomlasztásában, és ennek következményeként a németeket Csehszlovákiából eltávolították. Kivételt képeznek azok a németek, akik kifejezetten antiszisztnak mutatkoztak és a német nemzetiségűnek vallott zsidók. Hosszabb habozás után Masaryk külügy-miniszter közölte Max Gottschalk-al, az American Jewish Committee megbízottjával, hogy kabinetje egyelőre függőben tartja a német nemzetiségű zsidók eltávolítását. Összesen kb. 2500 zsidóról van szó, akiknek egyéni magatartása fogja végső sorsukat eldönteni.

A 93.000 kárpátaljai zsidóból csak 15.000 maradt meg. Amikor Csehszlovákia a Szovjettel megállapodást kötött és Kárpátalját átengedte az Ukraín-Szovjet köztársaságnak, a nemzetközi szerződés értelmében a zsidóknak szabad választási joguk volt, hogy szovjet, vagy cseh állampolgárok akarnak maradni. A zsidók ezzel a választási jogukkal éltek és is egyéni körülményeik, vagy családi kapcsolataik szerint végleg megtelepedtek a Kárpát-Ukrájna-i zónában, vagy ellávoztak Csehszlovákiából.

A zsidók jogainak helyreállítására vonatkozólag több törvény intézkedik. Előleg a teljes restitúció alapján állnak, de a végrehajtás terén különbség van a történelmi tartományok és Szlovákia között. A német protektorátus alatt állott tulajdonképeni cseh zsidók vagyona az u. n. „Auswanderungsfond”-ba vándorolt, amit a berlini pénzügy-miniszter kormányzott. Ennek az alapnak vagyona teljes egészében átszállt a cseh államra és most a prágai pénzügy-miniszter igazgatja. Ebből az alaphoz a cseh nemzetiségűnek vallott zsidók minden nehézség nélkül kártérítést kapnak. Sokkal kuszáltabb a helyzet Szlovákiában, ahol a lakos-

ságnak kb. 70%-a részesült a zsidóktól elrabolt vagyontárgyak kiosztásának előnyeiben. A törvény végrehajtása sok nehézségekbe ütközik a sok helyen fasiszta érzelmű helyi hatóságok ellenállása miatt. Nem csoda, hogy sok szlovák zsidó, látva ezeket a nehézségeket, elhatározta, hogy az ország más részébe költözzék. Megerősítette őket e szándékukban Masaryk külügy-miniszter, aki egyenesen felhívta a zsidókat, hogy költözzenek Szlovákiából a Szudéta-vidéknek korábban németek által lakott területeire. Sok zsidó azonnal eleget tett ennek a felhívásnak.

A legnehezebb kérdés — ép-

ügy mint nálunk — a földbirtokok visszajuttatásának ügye, mert még a Tisó rezsime alatt a zsidó birtokokat szétosztották, a parasztok között és utána is olyan időben történtek az átírások, amikor a deportált zsidók nem érkeztek haza. A csehszlovák törvény előleg 40 hektár területig megengedi a visszajuttatást; akik pedig természetesen nem kaphatnak földet, járadékot élveznek. Még 1946-ban a csehszlovák népjóléti miniszter három millió korenát fizetett a Theresienstadban örökösök nélkül elhalt zsidók vagyonának megváltása fejében a zsidó hitközségek szövetségének, később öt

PESTI IZRAELITA HITKÖZSÉG

8318/1947. sz.

כ"ה

Templomülések kiadása

A Pesti Izraelita Hitközség Előjárósága közli, hogy az ideifüggőnek a Dohány- és Rumbach Sebestyén-utcai templomok magánüléseinek helypó-jegyeit augusztus 23-tól szeptember 3-ig adja ki VII., Sip-utca 12. szám alatt.

Nyomtatékosan felkérjük az örökülés-tulajdonosokat, hogy jegyeiket szeptember 3-án d. u. 5 óráig okvetlen vegyék át, mert azon túl azokat más jelentkezőknek bérbeadjuk.

A Dohány-, Rumbach Sebestyén-, Páva-, Csáky-, Bethlen-, Bosnyák-téri Dózsa György-, Nagyuvaros-utcai

hitközségi templomok, valamint a Fürst Sándor-utcai és Wesselényi-utca 44. III. emeleti pótimaházak üléseinek kiadása a korábbi évek igazolt bérleti részére ez év

augusztus hó 31-szeptember hó 5-ig lesz.

A jegykiadás naponta d. e. 8—1 óráig és d. u. 3—5-ig tart (pénteken és vasárnap csak d. e. 8—1-ig) és pedig a Dohány-, Rumbach Sebestyén-utcai templomok és a Wesselényi-utca 44. III. emeleti pótimaház üléseinek jegyei VII., Sip-utca 12. sz. alatt, míg a többi templomoké a helyszínen kerülnek kiadásra. (Fürst Sándor-utcai a Csáky-utcában.)

A szabad jegykiadás szeptember 7-én, vasárnap kezdődik.

Minden örökülés-tulajdonos vagy bérlet-hozzá-tartozója a már kiváltott üléshez, jegyének felmutatása ellenében szeptember 4-től, egy-egy pótjegyet válthat.

Pótjeggyel csakis a padban, kizárólag azon az imaszéken lehet tartózkodni, amelyre a jegy szól, mert a padsorok között vagy a falak mellett állni tilos.

Figyelemztetjük még t. Hittestvéreinket arra is, hogy az ülések bérletdíjai a mai viszonyoknak megfelelően vannak megállapítva, ennél fogva senkinek semmi körülmények között kedvezmény nem adható.

Budapest, 1947 augusztus havában.

5707 Elul havában.

A PESTI IZRAELITA HITKÖZSÉG ELŐJÁRÓSÁGA.

millió koronára emelték fel ezt az összeget.

A Csehszlovákiában felszabadult, vagy visszatért zsidók tulajdoni része előbbi foglalkozását folytatja. Még Palesztinából is jöttek vissza zsidók Csehszlovákiába. Amikor háromszáz visszatérő megérkezett a napolyi kikötőbe, a cseh kormány különvonatot küldött hazaszállításukra.

A csehszlovák zsidók hálközségeibe, vagy u. n. kongregációkba vannak szervezve, amelyeknek autonómiájuk van és annak alapján adót vehetnek ki, iskolákat állíthatnak fel stb. Szlovákiában külön orthodox és neológ kongregációk voltak, amelyeket egy kormányrendelet Frieder Armin rabbi vezetésével egy kézben egyesített. A zsidó hálközségeknek szövetsége örökölte a kofában megszállt hálközségek vagyonát, amely igen jelentős volt. Közvetlen, hogy a cseh-morvától földön levő zsidó hálközségek hosszú évszázadok alatt milyen tekintélyes intézményeket létesítettek, amelyeknek jelentékeny vagyona volt. Ez az összeg Szlovákiában 80 millió koronát tesz ki, kb. 1.600.000 dollárt.

De az antiszemitizmus itt sem szűnt meg. Csehszlovákiában csak a német nemzetiségűeknek vallott zsidók okoznak támadási felületet, de Szlovákiában még sok helyen él Hlinka és Tiso szellemében. A szlovák demokráta néppárt bratislavai lapja a „Cas” nem egyszer hoz antiszemita izű cikkeket. Természetesen a zsidók is védekeznek és a haladó szellemű szlovákokkal együtt megalapították: „A faji üldözöttek társaságát”. Nem csodálatos, hogy az antiszemitizmus hatása alatt a szlovák zsidók 60%-a kijelentette, hogy Palesztinába szeretne kivándorolni.

Erdekesen fejlődött a csehszlovákiai zsidók vallási élete. Még a német megszállás alatt a prágai Gauleiter elrendelte, hogy az összes zsidó templomai berendezéseket, szertartási és kegyeleti tárgyakat Prágába hozzák és ott gyűjtsék. Ennek eredményeként — nem úgy mint nálunk — a történelmi múlttal bíró csehszlovák zsidó hálközségek értékes egyházművészeti tárgyai megmaradtak és több ezer lóratekeressel sokszáz egyéb tárggyal együtt a prágai zsidó gyűjteményben őrznek. Szlovákiában azelőtt 150 rabbi volt, jelenleg 15 van, a valóságban 7 működik. A háború előtt 3500 tanuló látogatta a zsidó iskolákat, ma összesen hatvanan vannak 14 év alattiak és százan 14—13 év közöttiek. Uj Jesiwa nyílt meg. A deportációkat megelőzően számos zsidó gyermeket adtak keresztény személyek őrizzék, akik most azokat visszavették és 600 árva gyermeket külön zsidó otthonban nevelnek. (Következik Románia.)

Debrecenbe érkezett oroszországi munkaszolgálatos hadifoglyok

Augusztus 16 és 17-én:

Sorrend: név, illetőség, szádszám, tábori száma.

Gertner Géza, Budapest, 101/29, 7223/14.

Feld Vilmos, Kálkápolda, 107/2, 7223/14.

Kaff Fülöp, Eger, VII/3, 7223/14.

Herzl Imre, Bp., III/2, 1089.

Snira Miklós, Gégény, XI/1, 1089.

Lébl Béla, Kaba, VI/2, 1089.

Singer Imre, Bp., Thököly-ut 23, 105/32, 1089.

Rcich Tibor, Bp., Visegrádi-ut 103, 101/70, 1089.

Mázsa Gúla, Bp., XIII/4, 1089.

Weinberger Andor, Bp., Lővőtelep 2/a, 109/13, Kirovbad.

Adler Imre, Bp., Tátra-ut 4, 101/48, 7223/14.

Grünfeld Jenő, Bp., Murányi-ut 30, 101/20, 7223/14.

Hoffmann Béla, Sopron, III/1, 7177.

Lemberger Imre, Bp., Kresz Géza-ut 6, 9/5, 7223.

Weinberger Albert, Bp., Róna-utca 143, 107/14, 1089.

A Degobnál jelentkezett Oroszországból hazatért munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Gerő Imre, István-ut 35. I. 1.

Klein Andor, IV. Heg. század, Felső Zöldmáli-ut 59.

Dr. Reinfeld Miklós, 100/15, Légrády K-ut 20.

Vikár Tamás, 101/601, Szilágyi Erzsébet-fasor 4.

Adler Imre 101/48, Sallay Imre-ut 4 III. 8.

Grünfeld Jenő, 101/20 szd., Budapest, Murányi-utca 36.

Gertner Géza 1/5, Budapest, Elemér-utca 36.

Reinberger Andor 103/2, Budapest, Bulyovszky-utca 17.

Kirovodában tartózkodó munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Rosenfeld Lajos, budapesti lakos, kb. 26 éves, keresk. s.

Ungár György, miskolci la-

kos, kb. 27 éves.

Weinberger Márton, nyirma dai lakos, kb. 30 éves.

A kaukázusi 7223/14. sz. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Adler György, Budapest, Visi Imre-utca 12.

Baneth Tibor Budapest, Szigetvári-utca 4. II.

Boek Andor Budapest, Gömb-utca 44.

Brodi Andor Budapest, Erzsébet-körút 22.

Blau Bertalan Miskolc, Bors vezér-utca.

Grosz Béla Budapest, Bere-tyes-utca 11.

Grosz Miklós Abaujszántó.

Heitner Béla Budapest, Lónyay-utca 2.

Klein Miklós Budapest (Engel K. vill. váll. alkalmazottja volt).

Kleimann Rudolf Debrecen, Csapó-utca 48.

Leopold László Budapest, Andrásy-ut 89.

Neuger Ernő Forróencs.

Nádas Béla Budapest, Szinyei-Merse-ut 11.

Neumark Ferenc, Budapest, Teleki-tér 10. I. 2.

Pető Miklós Budapest, Légrády Károly-ut 27.

Polliák Dezső Keszthely.

Porgesz Vilmos Budapest.

Reichman Ernő Hajdudorog.

Roth József Tiszabercel.

Steierman Antal Budapest, Murányi-ut 41.

Tabák/Lajos Szolnok, Koszoru-ut.

Weisz Lajos Budapest, Dombovári-ut 2.

Zafir Endre Mérk.

Gogler Andor Budapest, Dob-utca 52.

DEGEB információk osztályának közlése szerint fentiek egészségesek és rövidesen hazajönnek.

1 kg frissen olvasztott libazsír 24.-

Naponta frissen vágott baromfi legolcsóbb napi árak

Fesztinger Herman

orth. kóser baromfikereskedőse

Budapest, VII., Kazinczy-utca 35 — Telefon: 22-11-75

BUNDA

át szabás legújabb modellek szerint
JÓNAS GYULA szűcsnői,
csak Thököly-út 8. I. em. (Keletinél)

Levél a zsidó szülőkhez

Dr. Katona József rabbi Jélekemelőn vigasztaló szöveget hallgattam az elmúlt szombat. A szónoklat keretében megdöbbentő adatfelsorolással hívta fel figyelmünket az aggasztó jelekre, ami a kishitű zsidó szülőknek egyre gyakrabban megtörténik. Egyre több az az újszülöttnek száma, akiket nem vesznek fel Ábrahám szövetségébe.

Fájó szívvel gondolom azon szörnyű igazságra, amely szerint zsidó szülő egy szűk látókörű, hogy „gyermeké érdekében” megtagadja a gyermeknek Ábrahám szövetségébe való felvételét. — E munkással azzal indokolta, ne legyen megelégedve a gyermek zsidó mivolta.

„Zsidó szülő, tanúja a múltból, ne feledd el, amikor üdöztél a zsidót, éppen a legutóbbi, ami idünkben — nem számított a külsőség, ha az apa zsidó volt, gyermekét is zsidónak minősítette az üdöztető.”

Hátba tagadod el gyermeked zsidó származását, azzal nem segíts rajta — elengedőleg. — Hiszen a Tízparancsolat igéje szerint „megbűntetem az apák bűnét a fiakban harmad és negyedikzig azokról, akik engem gyűlölnék és parancsaimat megszegik, de kegyelmet gyakoroltak ezredizig azokról, akik engem szeretnek és parancsaimat megtartják.”

Zsidó szülő! Visszajöttél a deportálásból, megmenekültél a haláltáborból — s most ezzel a hitlenséggel hálad meg a Mindenhatónak irántad tanúsított kegyelmét?

Közelednek a bűnbánat napjai. Talán elmegy a templomba és elmondod az uneszane tőkefélélelmes imát, amelynek tartalma szerint a Teremtő meghalározza minden ember sorsát. De a bűnbánat és jócselekedetek elhárítja a rossz végzést. Jól gondold meg, mit cselekszel, gondold jóvá ezen mulasztásodat gyermeked és magad lelki nyugalmáért. Éljen benned az elhunyt szülők, őseid iránti tisztelet, éljen benned az istenfélelem és megbánás. Ne vedd el gyermeked hitét. Ne vedd el gyermeked öntudatos zsidó-
nak, aki becsülettel megállja a helyét mindenütt s mint hajdan József a Fáraónak, úgy büszkén vallja „Ivri onachti”.

ZAUBERER ÁRPÁD

**Spanyol,
angol, francia,
orosz
nyelvórák**

BERLITZ

IV., Vörösmarty-tér 2
Telefon: 181-012

Palesztina izgalmas napjai

Az Uj Élet helyszíni tudósítása

I.

Jeruzsálem, augusztus 6.

Ugy látszik az angolok az Uno-döntés előtt minden- képen olyan feszült helyzetet kívánnak teremteni, amely minden olyan határozatot, amely nem veszi számba az angol hadsereg jelenlétét Palesztinában, keresztülvihe- tetlenné teszi. A brit had- sereg nem mond le Palesz- tina megszállásáról és erre minden eszközt megragad, ha történetesen az Irgun pihen és nem ad ürügyet angol ellenakcióra, akkor a hadsereg és a hadvezetés maga erőszakolja ki a meg- felelő ürügyet. Beszámoltunk már angol katonák Tel-Avivi vérengzéséről. Erre a Haga- nah és a hivatalos zsidó szervek erőyes együttműkö- dése következtében zsidó részről nem érkezett „rend- bontó” válasz. Az angolok vártak néhány napot és mint- hogy semmisen történt, ma hajnalban letartóztatták több zsidó város polgármesterét, köztük Rokacht, Tel-Aviv polgármesterét is. Az angol hadsereg főhadiszállásán tett közvetlen érdeklődésünkre kijelentették, hogy Rokach kapcsolatban áll a terrorista elemekkel. Mindenesetre ilyen jogcimen — bizonyításra sohasem kerül sor — az angolok bárkit bármikor letartóztathatnak.

Nemzetközi ujságíró kö- rökben az a vélemény alakult ki, hogy az angolok tavalyi kísérletüket elevenítik fel. Akkor is letartóztattak magas tisztségeket betöltő vezetőket, most is sikerül ezzel a han- gulatot felkavarni, csak a legjobban áhított célt, a Jisuv ellenállásának meg- törését nem érik el. A pol- gármesterek letartóztatásával egyidőben házkutatást tar- tottak náluk — még az an- golok szerint is eredmén- ytelenül. Ez azonban nem akadályozta meg a brit ha- tóságokat abban, hogy a le- tartóztatottakat Latrunba vigyék. Megnéztük a drót- kerítéssel és géppisztolyos őrtornyokkal körülvett tá- bort kívülről. A német ba- raktáborokra, Auschwitzra, Birkenaura emlékeztetnek. A mai nap folyamán letar- tóztatták az összes revizio- nista vezetőket mintegy 200 embert és a „Betart” tör-

vénytelen szervek minősi- tették. Erre a sorozatos pro- vokációra hamar megjött a válasz. Délután 2 10 perckor az Egyetemen, a Har Hacoil- man tartózkodtunk, amikor hatalmas robbanás ráta meg egész Jeruzsálemet. Nagy füstöt láttunk a város köz- pontjában. Mint kiderült az Écel (Irgun Zvai Leumi) felrobbantotta a kormány munkaügyi minisztériumát. A robbanás előtt az Écel figyelmeztetést küldött és így az alkalmazottak 2 órákor eltávoztak az épületből. Eredmény: 3 angol katonát a romok maguk alá temet- tek. Mikor kihúzták őket, már halottak voltak.

Játék a zárlattal

Jeruzsálemben már egy hete esti zárlat van. D. u. 7-től másnap reggel 5-ig senki sem teheti ki a lábát az utcára. Azaz már d. u. 6-kor minden élet megszűnik az ősi fővárosban. A robba- nások és robbantások nem igen érintik a lakosság ide- geit, de az Ocer, a zárlat mindenkit elkészerít. Ma dél- ben a brit katonai főparancs- nokság bejelentette, hogy felfüggesztik a zárlatot. A lakosság nagy örömmel ér- tesült e fordulatról a rádió- ból, mert még nem tudott arról, ami a főparancsnokság előtt igen ismeretes volt: a nagyszámu letartóztatásról. Minden pontos számítás sze- rint történt: az Écel válaszá- képen robbantott; este 7-kor ismét autóbuszok száguldoz- tak szét a városban megafon felhívással: mindenki ma- radjon otthon, mert ismét Ocer van — további intézke- désig. A házkutatások egész sora akadályozza nappal is a normális életet. Ilyenkor lezárnak egy-egy utcát vagy városrészt, beszüntetik a for- galmat és mindenkit igazol- tattnak. Rendszerint semmit sem találunk, senkit sem tartóztatnak le ilyen alka- lommal. De nem is ez a fon- tos. A katonaságot foglalkoz- tatni kell. Különben is jó, ha a gyarmati bennszülöttek érzik a „fehérek” erejét.

Az angol módszert — akárcsak annak idején a né- metet — jellemzi a kollektív büntetés alkalmazása. Ha egy angol katonával baj törté- nik, nem a tetteseket kutat- ják fel, hanem egy egész

városrészt, várost vagy or- szágot büntetnek — a tettes előkerítésének minden szán- déka nélkül. Itt a helyszínen még erősebben érezzük to- vábbi állításunk igazságát: az angolok meg akarják akadályozni a terror elleni háborút, a terror megszünte- tését. A Jisuv túlnyomó többsége elvi és gyakorlati indokok alapján ellenzi a meggondolatlan robbantáso- kat, gyilkosságokat. A tuszok félakasztása után olyan nagy volt a felháborodás a zsidó- ian eselékedet jött, hogy

Határozár

A mai nap folyamán min- denkit leszállítottak a kikötő- ben lévő hajókról és a Lyddai repülőgépről. Ha- tározárat következtében senki sem hagyhatja el az Ország területét. Még ismerellen, meddig tart a határozár.

Londonból érkezett jelen- tés szerint az angol kormány elhatározta, hogy holnapután ismeretlen helyre irányítja a francia partok előtt horgo- nyzó, a három, mapilókat szállító hajót.

(GEILLÉRT)

II.

Jeruzsálem, aug. 9.

A szakadárak elleni küzdelem

— ahogy Palesztinában az irgunistákat általában neve- zik — foglalkoztatja legjob- ban a politikát irányító kö- röket. Szélsőbaltól a jobbol- dalig mindenki úgy érzi, hogy az irgunisták a Jisuvot két fontos küzdelemre kényszerít- tik. Nem elég az angol kor- mány egyre megújuló táma- dó magatartását politikai és haganah vonalon kivédeni, állandóan számolni kell az Irgun vakójában kiscsúszha- tatlan ténykedésével, amely most már egyre-másra zsidó áldozatokat is követel. A szakadár csoportok főbűne, hogy zsidóllan — és egyben eredménytelen — módsze- reikkel befekettik a zsidó nép erkölcsileg tiszta küzdelmét az ős-uj hazáért, mert ki- vonva magukat a nemzeti fegyverem alól, soha nem lehet tudni zavaró fel- lépésük mennyiben teszi tönkre az előre megállapított stratégiát. Megállapítható

egyben az is, hogy a terror jó ürügy — oknak nem mondható — az angolok szá- mára palesztinai megszálló hadseregük foglalkoztatására. Különösen a nemzetközi köz- vélemény előtt látszanak így igazoltnak.

A Jisuv politikai vezetői most már aktív fellépésre határoztak el magukat. Az Écel eddig azért mer szabado- ni működni, mert tudta, hogy a hivatalos szervek nem fognak polgárháborút előidézni. Ebben bízva, haj- tották végre azokat a csele- kedéseket, amelyeknek ódiu- mátt — minden egyes alka- lommal — az egész Jisuv- nak kellett viselni. A Jisuv ezt már megelégette és a Ha- ganah-on belül olyan tervet dolgoztak ki, amelynek se- gítségével, az angolokkal való kollaborálás nélkül, a legke- vesebb áldozattal és a leg- rövidebb idő alatt felgön- gyöltik a viszonylagosan kis létszámu szakadár csoporto- kat.

CIÁNOZÁS, TAKARITÁS
KOMLÓSI

Telefon: 123-919.

V., Akadémia-u. 7.

Háromórás' nemzeti sztrájk

Kibbucokra és városokra kiterjedő teljes nemzeti munkabeszüntetést csak ritkán rendelnek el az Országban. Csütörtökön azonban ehhez folyamodott a Vaad Leumi és a Jewish Agency együttes ülése tiltakozásul az utóbbi napok Jisuv ellenes akcióival szemben. A sztrájk — amelynek tartama alatt mindenütt népgyűléseket tartottak — három követeléssel fordult a kormányhoz:

1. A letartóztatottak szabadonbocsátása.
2. A terror elleni harc leköszása.
3. A tengeren ismeretlen cöl felé bolygó mapilok visszahozása.

Jeruzsálem sok tekintetben emlékeztet a németek megszállása alatti Budapestre. Rengeteg szigetországheli és színes angol katona jár az utcán, többnyire csoportosan és fegyveresen. A város minden részében a legnagyobb és legzselé épületeket lefoglalták és szöges dróttal vették körül. Vannak utcák, amelyeknek egyik oldala szabad, a másik oldala tilos terület. A drótkerítések mögött hemzseg az angol katonaság. Sokszor a házakból izléstelen kiabálással zavarják a járókelőket. A lakos-

ság idegeinek a felőlésére időnként kisebb harcokcsik rohannak szerteszét a városban, máskor lezárnak egy-egy utarészt és minden lakást átvizsgálják. Ha azt irtuk, hogy a helyzet a német megszállta Budapestre emlékeztet, úgy ezzel csak az angol és német katonaság közötti azonosságra céloztunk. A lakosság magatartása egészen más. Részben az angolok fölött hidegen átnéz, mintha nem vennék őket emberszámba — volt alkalmaink tapasztalni mennyire bántja ez az angol katonákat; különösen a nők részéről mutatott érdektelenség feltűnően ingerlő a Tommik számára — részben pedig bátor és támadó. Most nem azokra az elszánt emberekre gondolunk, akik matracokat dobnak a szögesdrótra és azon feküdvé géppuskázzák a megszálló hadsereg katonáit, hanem idézzük például azt a kis esetet, amelynek szemtanúi voltunk: kis gyerekek papír angol zászlókkal játszanak, amikor egy angol katonai autó megy el mellettük, úgy kiáltozással magukra vonják a figyelmet és a katonák odafordulásakor szétépik és a földre tapossák az angol zászlót.

Az Unescop a felosztás mellett

Az UNO rendkívüli bizottsága most kezdte el németországi táborlátogatásait. Időközben nem hivatalos — nem jegyzőkönyvezett — üléseket tartott, amelyek folyamán, hír szerint, sikerült megállapodni abban, hogy a Bizottság egyhanguan fogja a felosztást ajánlani az Egyesült Nemzetek Szervezetének. Ezzel kapcsolatban az angol propaganda-gépezet próbahírgömböket bocsátott fel. Találgatják, hogy a felosztás mellett és ellen hány szavazat esik majd a Teljes Ülésen, egyben aziránt puhatólódznak, vajjon a Szovjetunió nem fog-e az arabokkal a felosztás ellen szavazni. Ez esetben nem kellene a „rossz fiú” szerepét játszania. Hiresztelésekkel akarják megzavarni azt a jóviszonyt a zsidók és a Szovjetunió között, ami különösen Gromiko beszéde óta alakult ki. Angliának különben is erős figyelemelferdítéssel kell dolgoznia a szigetországban

rendszeresen megszervezett számos zsidóellenes tüntetés miatt, amit a „Reuter” jellemzően csupán incidensnek nevez.

Az angol parlamentet annyira foglalkoztatja a Palesztina-probléma, hogy az ellenzék részére még az Unescop javaslatának közzététele előtt kétnapos Palesztina-vitát rendeznek. A vita kapcsolatban van azzal a Montgomery

... A PALESZTINAI ZSIDÓSÁG BÚSZKESEGEI A KIBBUCCOK.

A kibbucok, a palesztinai közösség települései, belső életét, szociográfiáját, gazdasági felépítését és politikai jelentőségét tárgyalja.

EDWIN SAMUEL MOST MEGJELENT KÖNYVE

A KIBBUCC.

Kapható és megrendelhető:

Hanved Házoni Könyvtár, Budapest, Arany János-u. 24. Telefon: 128-348.

Gardos Sándor könyvkereskedő, Budapest, Andrássy-ut. 53. Telefon: 420-732.

Fischer Sándor könyvkereskedő, Budapest, Bajcsy Zsilinszky-ut. 58. Telefon: 125-516.

tábornok által ismertetett határozattal, hogy még a tavaszig felére csökkentik a közelkeleti brit haderők létszámát. E határozatban természetesen semmi szerepe sincs az angol imperializmus önmagát felszámolni igyekvő vágyának. Erre a lépésre az

angol kormány súlyos gazdasági krízise a magyarázat. Ez a krízis nem teszi lehetővé Anglia számára azt a luxust, hogy feleslegesen tartson fegyverben háborus létszámú katonaságot.

(GELLÉRT)

Munkát a munkaszolgálatosoknak!

Zsidó munkaszolgálatosok, ha szellemi, vagy fizikai munkásokra van szükségetek, jelentsétek a DEGOB. információs osztályán (Bethlen-tér 2.)

A Pesti Izr. Hitközség után az alábbi jegyzékben felsoroltakat keresik külföldről

Jelenkezés VII., Sip-utca 12. I. 16. délelőtti 9—12.

1291 Singer Lászlót, Józsefet és Pált (Klotild-u.) keresi Regina Singorov, Karlovv Vary.	lenyeloroszlországi születésű) keresi Kaile Schindler New-York.
1292 Spitzer Károlyt és családját (Wien, Carmelita-platz) keresi Herman Schiesinger Wien	1302 Rosalie Gottesmann (Görowből) keresi Hermann Gottesmann Schwarzenbach.
1293 Ehrenwald Sigmundot (született Troncin 1888, férjezett neve ismeretlen) keresi Alfred Ehrenwald Graz.	1303 Tenzenbaum Arminot (sz. 1890, ezült Harsla-u. 17.) keresi Tenzenbaum Vilmos Hamburg.
1294 Budis, Hersch, Irek Achenbrenner (Ceslochovi lágerből szabadult fel) keresi Mosche Rosenberg Petach-Tikwa.	1304 Ecker Elkit (sz. 1916.) keresi Alexander Dulemba Sopot, Lengyelország.
1295 Ledermann Frigyes és nejét (Rottenbiller-u.), Hegedüs Lászlót és nejét és Hegedüs Elzát keresi Adolf Isaac München.	1305 Paula Schleifert (Lembergől, kb. 24 éves) keresi Heftler Albina Cyprus.
1296 Jozay Flammot keresi Cosima Mandel Bad-Heilbrunn.	1306 Wolf Friedót (Berlin, 1912) keresi Heiga Kappoi Berlin.
1297 Gleiser Aronné sz. Gilbert Feigel keresi Lérie; Rose Tenzenbaum New-York, cca 60 éves bútorasztalos.	1307 Wolfner Károlyt (sz. 1875) keresi a wien i. izr. hitközség után Frieda Witschka.
1298 Mährteln Simon és Kozma Miklósát Krakowból keresi Emil Tiefenbrun Stockholn.	1308 Adler Miksát (sz. Komárom, ezült Bpest, Róza-u.) keresi Hans Silberstein Wien, Izr. hitközség.
1299 Steiner Adolf és neje sz. Hecht Ednyák, Klárát (ezült Almásy-ut) keresi Zsidó Hitközség Piesztin után Klára Kovácska.	977 Balog Béla terménykereskedőt keresi Leo Krempel Tel-Aviv.
1300 Dr. Schreiber Ottó vagy Schreiner Ottó orvost keresi Jacob Dessau és Baczor utak Nice.	835 Szabó Nándort, Irmát, Sándort és Manelt (Erdélyi és Szabó tantergyár) keresi E. Fürst Tel-Aviv.
1301 Krieger Moritot (kb. 50 éves	904 Neleer Arminot, Lipótót és családját, Borovits Jászf és családját keresi Weiss Alexandre Paris.
	998 Roth Miksa karmestert (Mókes, 1878) keresi Richard Roth Koppenhága.

Felkérjük azon hittestvéreinket, akik a főünnepi Istentiszteleten rendbízatosi szolgálatot óhajtanak teljesíteni,

jelentkezzenek VII., Sip-utca 12. I. 16. sz. alatt,
augusztus 25—26-án délelőtti 11—1 óra között.

Pesti Izr. Hitközség
Templomjegyekezelésége.

Művészi siremlékek nagy választékban BOROS JÓZSEF VII. ker., Dob-utca 2. sz. telefon: 227-668.

Gyertya, barbiten, mécses, Havdala kóser szappan és a takarításhoz szükséges cikkek olcsón kaphatók ZAUBERER ÁRPÁDNE háztartási üzletében, DOB-UTCA 23

Egy patkányt

infúzió és ósages patkányai kibeszéltet. HASKO mérnök patkánybaccilustól, üzemek karbantartása, Cianozás. Budapest, Erzsébet-ut. 18
Telefon: 222-223

„Fojtogat a magány!”

Irta: SZILÁGYI GÉZA

(Első közlemény.)

AZ ESZTÉTIKA ugynevezett örök érvényességű szabályai között nagy a halandóság. Akad olyan tisztavirágéletű is, amely egynéhány hónapot sem él túl. Örökéletűnek csak az az egy látszik, amelyet először *Voltaire* szedett vagy kétszáz évvel ezelőtt ezekbe az időálló szavakba: „Minden műfaj meg van engedve, kivéve az unalmast”. Buzgó, szinte fáradhatatlannak látszó olvasóim már sok témával ajándékoztak meg. Mint-hogy a termékeny élet volt a szülőnnyünk — az élet sokszor visszatért, förtelmes, gyálázatos, de mindig érdekes — ezek a témák sem voltak unalmasak és feldolgozóknak csak arra kellett vigyázniuk, hogy ne lapítsa őket érdektelenné. Ez pedig, remélni merem, legalább valamelyest sikerült.

Az egyik témát a lapban már többször hálással emlegetett *pentek esti asszonytársaságtól* kaptam ajándékba. Bevallom, a szokottnál hosszabb ideig elgondolkodtatott. Oly asszonyok, akiknek élelétét messziről is pontosan diagnosztizálhattam, és akiknek feltétlen jóhiszeműséget minden perrendszerű bizonyítéknál többet érő írói intuícióval távolból is szinte hitelesen meg tudtam állapítani, a példátlan borzalom éveinek pokoltüzeiből magányról megdöcögött áléltre menekült, legsiralmasabb torzelmekkel egyedülmaradt asszonyok könynyekbefuló panasza sir felém, mégpedig ezuttal nem közönyt vagy ellenséges férfiak, hanem nembeli testvérek, baráti asszonyok ellen. Két levelükben is a kifürkészhetetlen sorstól, boldogtalanokká ütött nők zokszava sziszegett fülembbe, a véletlen végzetes szeszélytől boldogtalanságban marasztolt szerencsésebb asszonyokat vádolva.

ELSŐ HALLÁSA FANTASZTIKUSAN exotikusnak tűnt fel ez a panasz. Amit rosszallott, korholl, kárhoztalott, oly rendellenesen rendkívülinek, oly kivételes ritkaságnak látszott, annyira kurióznak különös-ködött, hogy eleinte alig látszott érdemesnek az álmánosabb, tehát közérdekű jelenségeknek vitatására fennírtott hasábjánkat ezzel a kérdéssel igénybe venni. De közben, amennyire csak kitélek egy magános, szinte remeteéletre kárhoztalott, társaságba nem járó férfitől, aki azonban levelezni tud és akinek a távolságokat szomszédsággá törpítő telefon is rendelkezésre áll, detektívkedő nyomozást próbáltam lefolytatni. Ennek meglepő eredménye az volt, hogy amit exotikusnak ritka kurióznak véltem, nem is olyan exotikum, nem is oly ritkaság, nem is oly kuriózum, hanem talán nem is sokféle, de többféle tapasztalható, félégyezésre mindenképpen érde-

mes jelenség, amelynek leírását magánlevelekből újsághasárokra kivinni és — előremondom — nem helyeslő kommentárral ellátni szinte kötelesség, tekintet nélkül arra, hogy e kötelesség közírói teljesítése hálás dolog-e vagy sem, elismerés vagy gúnc lesz-e a jutalma. A témát rámküldő olvasónőim nyílvánvalóan félreértették huzódózsómat, amely csak addig tartott, míg utánjárásomat be nem fejezhettem. Ők egyik levelükben kedvesen ingerkedve kérdezik tőlem: „Pél talán ebbe a hangyabolyba pusztít kézzel belenyulni? Sok támadás érte eddig is, mi lenne, ha levelünknek az asszonyok ellen irányuló részét közölné. Akkor lenne csak dolga a postának és nem lenne irigylésreméltó sorsa Önnek. De ha már gyógyítani, segíteni akar, kérjük, ne hagyja abba, ne álljunk meg az út vége felé, már csak egy-két lépés és valóban minden oldalról megvilágítja ezt a szörnyen nehéz problémát”.

Erre kurtán ezt válaszolom: egyáltalában nem huzódózom semmitől. Amint többévtizedes költői és írói pályámon a pörbefogás veszélyétől sem félek és annakidején a lényeges pörbefogástól sem ijedtem meg, az ugynevezett kényes témáktól sem ijedek meg. Kényes témák szerintem nincsenek, csak gyáva, vagy mondjuk udvariasabban, félénken óvatos írók vannak. Ha valamire büszke vagyok, hát arra, hogy nem tartoztam soha és ma sem tartozom ehhez a túl ügyesen alkalmazkodó fajtához.

A MAGÁNYT, A TÁRSALANSÁG OKOZTA LELKI MAGÁNYT kevesen bírják el. Egy női levélíróm talán patétikusan, de legszívebből így sikolt fel: „Fojtogat a magány!” Akik nem pusztulnak bele, rettenetes lelki fájdalommal fizetnek fizikai kéték sanyaru megmeneküléséért. Lelki sivatagba száműzetni, — a legnagyobb büntetés, amelyet az ember megszenveteltetésében oly virtuózan leleményes sors kitalálhatott. Még zsenikben, akik pedig páratlan gondolataikkal vigasztalóan szórakoztatnák magukat, sincsen meg az örök monologizálás kitartó képessége. Megsokalják ők is, hogy mindig csak önmagukkal és önmagukhoz beszélnék. Társ kell nekik, bármilyen válogatóság-

is, társ, aki legalább rájuk pillant és meghajlatja őket, aki, akár bármilyen megjegyzés közbevetése nélkül, pusztán figyelemmel a dialógus megváltó látszatát bővíti rá a folytonos magánbeszédre. Zsenik is behallgat néha az elviselhetetlen magányba. Ne vessz-szőznek meg az émeorvosok, ha azt merem állítani, hogy vénsőképpen nemcsak gonosz infekció, a spirocheta pallida, hanem a még gonoszabb, simogató és megértő gyöngédségtől nem enyhített magány pusztította el *Nietzscht*, akinek tüziátkos, de gyakrabban égi-láborus szöbűvészetében több a költészet, mint a filozófia — igazán nem gúncnak mondom — és *Lenaut*, a melankolias depresszió a szívet legjobban fájdtató költőjé, akinek van vagy ötven veresora, amelynél gyászosabban feketélő nem sötélt az egész világírodalom-ban, a magány fölőmulhatatlan tragikumát gyönyörűen eljátszó *Leopardit* is beleszámlítva.

AMI PEDIG egy maguk teremtetten egész világot lelkükben hordozó zsenik sem tudtak huzamosan elviselni, a morbus solitudinis-t, az egyedüliség és egyedüllét kórságát, hogyan túljár el — most óriási ugrás, igazi salto mortale következik — hogyan viselhették el a halál legsötétebb előcsarnokából a végzet szeszélyes csodatétele következtében szinte új, második életre született zsidó nők? A deportáció állandó halálfelel-néből kimenekülve, most, amikor annyi munkaalkalmat kínálnak a különböző gazdasági ideológiák ujjaépítő tervet, aránylag elegenden jutottak közülük ahhoz a kecségtelően biztató lehetőséghez, — hátgerincet és önértetét megkeményítő lehetőség ez — hogy megkeressék maguknak és, ha vannak, gyermekeiknek is nemcsak a fizikai lét fenntartásához szükséges mindennapi kenyeret, hanem olykor-olykor még az ünnepi falatot is. De ezeknek a felületes szemlélőknek könynyelmu szóra nyíló ajkán „szerencséseknek” mondott nők bizony keresik ezt, mégpedig bármint vigyorogjon az irigység, teljes joggal. Nekem nem volt szükségem vagy ötven-hatvan női levél áthöngészésére, hogy megállapítsam, nem a boldogsághoz, de már a viszonylagos lelki megelégedettséghez is több kell, mint a fizikai létnek akár minimális, akár az átlagosnál nagyobb gazdasági megalapozottsága. Megafolhatatlan közhely, hogy kenyer nélkül nincs élet, de

nem vitatható az a kevésbé gyakran hangoztatott tétele sem, hogy az ember nevű társaslény számára csak a kenyérrel tud kezdődik az igazán élet. A pokolból földre visszavánszorgott nők, akiknek kenyeret biztosított munkájuk, keservesen érzik a maguk bőré, jobban mondva lelkén, hogy az egyénről és a közösségetől folytatott munka, bármennyire lefoglatja és lekötli is az embert, még nem osztalja el a társatlanság okozta lelki magányt bomlasztó idegméregként haló érzését. És érzésről lévén szó, ez a probléma — a magányosság lidere, nyomásának tartós megszüntetése — bár fiziológiai zongéit, amelynek nem is csupán mel-lékzongák, szintén figyelembe kell venni — elsősorban és főképpen lelki síkon oldható meg. Hogy a társnőktől elhagyatottság női kárvalótlójának mi az a sokak szemében — az enyém-ben most már nem — meglepő, sőt mehökkentő, nem a férfiakat, hanem a boldogabbakat megéltető panaszuk, arról legközelebb számol be e sorok írója, aki ezuttal is hízleleg magának azzal, hogy sok nőnek megbízott és meghatalmazott, bizonyára megbízhatónak vélt irdekeje lehet.

Holtá-nyilvántáshoz

szükséges adatok szakszerű felkutatását vállalja

Dr. Békési Tibor

és

Dr. Haraszthy Vince

nyug. rendőrtelvezédesek magánnyomozó irodája.
Megfigyelt Nyomozó Informál

Budapest, VII., Erzsébet-kr. 17., III. 14. Telefon: 222-802.

Oroszországiak

KI TUD

Blumenthal Dávid musz-ról
Született 1905 Nógrád-Bereczél.
Sztálinárjából 1942 júniusában Szécsénybe vonult be. Kérem, ki bírmit is tud róla, értesítse aggodó hozzátartozóit. Cim: Lőrjén Arminné, VII., Nyár-utca 19.

ELRESEK hároméves kisleányom mel-lé izr., intelligens, megbízható, perfect nő! Eislerné, Csengeri-u. 7. II. emelet 1., este 7-8 között.

Kádár aranyműves,

VII., Klauzál-utca 9. I. emelet.
Gyűrű, klipsz, virágbrüss, modern ékszerkészítés, serearnyért is.

PAPIR, IRÓSZER

üzletikönyvek, kartotékok, amerikai naplók és átiró könyvek.
WEINBERGER ÉS FEJERNÉ, VI., Deák-tér 6. (Anker-palota). Tel.: 425-613.

BALLON átlátszó, eső, vihar- és lódenkabát

Márton és Szász V., Gróf Teleki Pál-utca 8.

Tanévnyitás az orth. iskolákban

Javító-, felvételi és pótlóvizsgák: aug. 27-én, 8 órakor.
Beiratások: aug. 28. 29. és szept. 1-én, 9-1 óráig.
Tanév megnyitása: szept. 2-án, 9 órakor.

Igazgatóság.

Kisvárdai és környéke deportálásban és munkaszolgálatban mártírhalált halt szeretteiknek emlékére emléktáblát álltunk fel,

kiknek neveit az emléktáblán fogjuk megörökíteni. Felkérjük Magyarországi területén és külföldön élő hiteltársainkat, akik mártírhalált halt szeretteiknek neveit emléktáblánkon megörökíttetni kívánják, lakóhelyüket és pontos címüket velünk mielőbb közölni szíveskedjenek.

Aut. Orth. Izr. Hírközség.

Felhívás!

Ezennel figyelmeztetjük t. hitveinket, hogy Spiegel Béla Akáca-u. 40. sz. alatti baromfi-üzlete nem áll felügyeletünk alatt. Az onnan vásárolt árukért vallási felelősséget nem vállalunk.

Pesti Izr. Hírközség Rubbisága

Aszód és környékén

deportálásban és munkaszolgálatban mártírhalált halt szeretteiknek emlékére

EMLEKTÁBLÁT álltunk fel,

kiknek neveit az emléktáblán fogjuk megörökíteni. Felkérjük hiteltársainkat, akik mártírhalált halt szeretteiknek neveit emléktáblánkon megörökíttetni kívánják, lakóhelyüket és pontos címüket velünk mielőbb közölni szíveskedjenek.

Izraelita Hírközség, Aszód

Adoptálás!

Teljesen árva gyermekek adoptálására nyílik alkalom:

Kanadában 2-16 éves korúaknak.

Dél-Afrikában 2-12 éves korúaknak.

Érdeklődés és jelentkezés: Budapest, V., Falk Miksa-u. 3. Gyermekevédelmi „B” osztály.

Kivándorlók!

Használt és új

Hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-26
utca 26

Telefon hívó: 136-816

Orthodox hitélet keresztes perfekt szakácsnő Ugyoneti Istvá házimester is felvételek. KIL. Városmajor-u. 62.

ZSIDÓ LEXIKON

SVÉDORSZÁG. — A magyar zsidóság elmaradatlanságával tartozik a nemcsak svédeknek. Itt tehát, hogy néhány adatot emlídjünk ennek az országnak zsidó vonatkozású múltjáról. Az első svéd-zsidó kapcsolatok viszonyainak a VIII. századba, amikor a nagy folyamok mentén éltek kereskedelem fejlődött ki svédnek és kazárok között. De a pogány és a katolikus időkben ugyanígy nem volt zsidó település Svédországban. A lutheránus Svédország is sokáig ellenállt mindennemű zsidó bevándorlásnak, bár több kormányfő emelt szót amellett, hogy Hollandiához és Hamburghoz hasonlóan, engedjenek be marranusokat. Még a XVIII. században is több királyi rendelet tiltja a zsidók bevándorlását, bár ekkor már vannak kivételek. Így XII. Károly (1697-1718) hiteltörői és bankárai családjukkal együtt tíz évig tartózkodtak az országban. Csak a felvilágosodott III. Gusztávnak (1772-1792) és kiváló pénzügyminiszterének, Liljencrantz-nak köszönhető, hogy az ország megnyitotta a zsidók számára. 1774-ben települt le az első zsidó Stockholm-ban és már egy évvel később megkapta az engedélyt, hogy egy templomot építhesse, és az istentisztelet megartásához szükséges tíz férfit (minjan) meghívassa. 1779-ben megengedték a zsidók letelepedését és szabad vallásgyakorlatát három városban: Stockholm-ban, Göteborgban és Norrköpingben. A zsidók életét szabályozó rendeletek lényegesen enyhébbek voltak, mint a környező országokban pl. nem volt fejadó sem, u. n. házassági korlátozás. Választójoguk nem volt és hivatalt nem vállalhattak, de teljes önkormányzatuk volt és szabadon üzhettek foglalkozásukat.

Mikor 1838-ban a zsidóbarát kormány rendelettel akarta eltörölni a zsidókat korlátozó törvényeket, olyan erős ellenállással találkozott, hogy nem sikerült tervét keresztülvinni. Csak a negyvenes években hullottak le szinte maguktól az elválasztó sorompók. Rézszint a kormány kezdeményezésére folyamatosan hajtották végre a zsidók emancipációját: 1860-ban földbirtokot vásárolhattak, 1893-ban megengedték a vegyesházasságokat és 1870-ben megszűnt minden külön zsidó rendelkezés. Az utolsó népszámláláskor 6469 zsidó volt kerék halmillió lakos közül. A hírközségek száma kilenc. A háború előtt a svédországi zsidóság alig tartott fenn kapcsolatot Európa többi zsidóságával. Nagyon kevés család él rituálisán. A vegyes házasságok nagyon gyakoriak, aminek részben az is az oka,

hogy nemcsak az állam flo-szemlélt, de a svéd társaság sem ismeri az antiszemitizmust. Ez annál figyelemre méltó, mert a háború előtti félévszázadban Németország kulturális hatása nagyon erős volt.

ZSIDÓ VÉDETTSÉG A MULTBAN. — A zsidók helyzete Európa államainban egészen a XIX. századig nem volt törvényesen rendezve. Mint idegen, külföldi és hitetlen egyaránt, a zsidó jogtalan volt: büntetlenül megölhették, kiűzhették, kirabolhatták, ha nem állt különös védelem alatt.

Ezért a zsidók már a korai középkorban az egyes országok fejedelmektől védelelket kértek. Már a Karolingok alatt különleges védelmet élveztek, melyért külön adót kellett beszedniük. Védelelket kaptak személyük és vagyonuk védelmére és vallásuk szabad gyakorlására. Néha a hatalom urai maguk adták ki védelelket, szolgáltatások jutalmaként, vagy az iparban és kereskedelemben belőlt szerepükért, vagy egyszerűen csak ezért, hogy hasznát húzasson kellett adózni. Emellett teljesen önkényesen adták, számításból vagy szeszélyből, hely és körülmény szerint. A védnökurnak joga volt bármikor visszavonni a védelelket.

Eredetileg, csak egyes udvari szolgálatok vagy házi bankároknak adtak ki védelelket, de a XI. század óta általánosok lettek a városokban letelepedett zsidók részére. Különösen Németországban, ebben az időben lépett életbe az u. n. „Kammerknechtschaft”, azaz közvetlenül a császár szolgái lettek. Ennek a védelemnek az alapja az az ideális elgondolás volt, hogy a császár fegyverjoga, bírói hatalma minden jogtalanját megvédelmezni. De hamarosan nem a zsidók biztonsága volt fontos, hanem a haszon. Mert a zsidóüldözések egyáltalán nem csökkentek, de a zsidók ellen-szolgáltatása olyan jelentékeny adózási többlet volt, amely nem érintette a zsidók egyéb adóit. Ez az új adó állandóan emelkedett, minden új uralkodó trónfoglaléskor újra ki kellett váltani, aki viszont, adományozás, elzárkózás vagy bérbeadás után a fejedelmekre ruházta a behajtás jogát. A nagyurak továbbadták a városi helybeli hatalmasságoknak. Persze

minden forum igyekezett minél többet kitérni a zsidókból. Nemcsak Németországban, de a középkori Spanyolországban, Sziciliában és a pápai fennhatóság alatt is így éltek a zsidók. A vallási fanatizmus feltárgolása a Keresztsháborúk korában és a feltörekvő kereszt-kedősztyá félékénysége tette ezeket az intézkedéseket, — minden hibájuk és hiányosságuk mellett is, — mulasztatatlannul szükségessé.

A XVI. század óta egyes fejedelmek bevezették a zsidók „rendes” és „rendkívüli” védelmét. A „rendes” védeleltségű zsidó, néhány kivétellel árutól eltekintve, mindennemű kereskedeleltől, de azoktól az iparoktól melyek oéhelibe voltak tömörítve, el volt tiltva. Csak elsőszülött gyermekére ruházhatta át a védelmet, míg a „rendkívüli” védelem árutólhatatlannal volt és halálával megszűnt. A „rendes” zsidó többi gyermeke is csak magas jutalás árán szerzhette meg a védelelét. Sokszor egészen elutasították, mert a védett zsidók számát is csökkenteni óhajtották. A „rendkívüli” zsidó, mint nemkívánatos bevándorlót kezelték. Énálló ipart vagy kereskedelmet nem üzhettek, csak a „rendes” zsidók alkalmazottja lehetett.

Más volt a helyzet a pápai fennhatóság alá tartozó államokban, ahol a mindenkori pápai beállítottságától függött a zsidóság helyzete, de erről más alkalommal külön szólnunk.

A zsidó védeleltek történetét vel részletesen foglalkozni annyit jelent, mint megírni az egész zsidóság történetét. Alighoz itt csak néhány adat:

1084 Huozmann püspök: Speyer zsidóságát védelme alá veszi; 1090 IV. Henrik; Worms zsidók; 1182 F. Frigyes: Regensburg; 1201 Földnéküli János: Anglia; 1236 II. Frigyes: kiterjeszti Németország területére; 1238 II. Frigyes: a bécsi zsidók kapnak védelelket; 1244 II. Frigyes herceg: Ausztria zsidósága lesz védett; 1251 IV. Béla: megadja a magyar zsidóknak a védelelket; 1252 Konrád herceg: Köln zsidóit védi meg; 1265 Henrik örgróf: Meissen; 1291 III. Endre: megerősíti a magyarországi zsidók védelmét; 1330 Róbert Károly polgári jogokat ad a magyar zsidóknak; 1360 V. Károly: a francia zsidók lesznek védettek; 1380 Frigyes herceg: Bajorország védelme alá veszi a zsidókat; 1444 Gottfried püspök: Würzburg; 1416 Zsigmond császár: Nürnberg, Nördlingen, Wismar, Weissenburg; 1515 Miksa császár: Magyarország; 1624 II. Ferdinánd: Ausztria.

BALLON állatszó kabát

vihar- és lodenkabát

Olasz árak

VALENTA V., Nádor-utca 13. szám

Erecen és az Egyesült Államokon kívül Magyarországon a legfejlettebb a zsidó nevelés

Zsidó Nevelésügyi Világértekezlet Jeruzsálemben

Jeruzsálem, aug. 6.

Julius 20-én ünnepélyes keretek között nyitották meg Jeruzsálemben a Héber Egyetem nagy amphitéátrumában az első Zsidó Nevelésügyi Világértekezletet. Az egyetemi énekhar-számok után a Vaad Leumi és az egyetem elnökei üdvözlő beszédben emelték ki az értekezlet jelentőségét. A gola tanárai azért jöttek össze, hogy megvitat-sák a zsidó nevelés közös problémáit. Az a tény, hogy az értekezletet a Jeruzsálemi Héber egyetemen tartják, elismerése annak a szellemi és nevelői feladatának, amelyet a Jisuv magára vállalt a galut zsidóságának irányításában.

A kongresszusra 22 államból 1461-an érkeztek. A tanácskozások színhelye az egyetem diszterme. Julius 29-től augusztus 6-ig jelentések hangzottak el a különböző országok zsidó nevelésügyi helyzetéről és előadásokban vitatták meg a héber nyelvi és zsidó szellemi nevelés kérdéseit. A vita és az előadások nyelve kizárólagosan héber volt, csupán az indiai zsidóság képviselőiben megjelent gimnáziumi igazgató beszélt angolul. A kongresszuson elhangzott előadások egész anyagát külön könyvben adják ki. A kongresszus az utolsó napon számos határozatot fogadott el. Ezek közül a legfontosabbak:

1. Megalakul a zsidó nevelők világsszervezete.

2. Célja azon nevelők és nevelői intézmények összefogása, akik és amelyek tanítványainak a Tóra és a zsidó hagyomány alapján álló Ereci szellemű héber nevelést adnak.

3. Tagok lehetnek mind-azok a zsidó nevelők és intézmények, akik és amelyek a szervezet célkitűzését magukévá teszik és annak megfelelő tanterv szerint tanítanak.

4. A szervezet könyveket ad ki a zsidó nevelésügyi fejlesztésére.

Sok más fontos határozatot fogadtak még el, ezekről is pontos tájékoztatást ad a közeljövőben kinyomtatandó

jelentés. Az általános beszámolókból kitért, hogy Erec Jisraelen és az Egyesült Államokon kívül Magyarországon a legfejlettebb a zsidó

Gellért Endre hébernyelvű előadása az Egyetemen a konferencia utolsóelőtti napján

A magyarországi küldöttség: Gellért Endre, Grosz Ezra, dr. Spiegel Aladár és a velük együtt utazó más kongresszusokra meghívott dr. Löwinger Sámuel, dr. Roth Ernő és dr. Benoschowsky Ilona a megnyitás után néhány nappal érkeztek csak meg. Érkezésükről a jeruzsálemi rádió is beszámolt. A kongresszuson nagy érdeklődéssel fogadták őket, mint a kelet-európai zsidóság képviselőit. Sok kérdésre kellett válaszolni, amelyekből kitért, milyen keveset tud a világ a magyarországi helyzetről és milyen kíváncsok, hogy a hamis híreket még a helyszínen megcáfolják. A delegáció megjelenése egymagában halomra döntött minden vastüggönyről között állt, a felszólalók pedig rávilágítottak a magyar kormány demokratikus szellemű megatartására. A felvilágosításokat örömmel vették tudomásul a delegátusok és minden bizonnyal szétviszik azok hírét az egész világban. A magyar delegációt az egyetem rektora dr. Fekete külön fogadta a lakásán. Gellért Endrét és dr. Spiegel Aladárt beszámoló tartására kérték föl, Grosz Ezra az egyik nap ülésének elnökségébe került. Az új szerv választmányában két helyet kapott Magyarország.

Gellért Endre beszámolójában többek között ezeket mondotta:

— A magyarországi zsidóság és különösen a Pesti Izraelita Hitközség — Európa jelenlegi legnagyobb hitközsége — nevében örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy első ízben kapcsoljam be a magyarországi zsidó nevelést a világ zsidó nevelésébe, amelynek szellemi irányítás, véleményünk szerint — Erec Jisrael feladata.

— Feladatom a magyarországi zsidó nevelésügyi jelenlegi helyzetéről felvilágosítást adni és segítséget kérni pro-

nevelés. Nemesak a tanulók számát illetően van előkelő helyen Magyarország, hanem a pozitív zsidóságra való nevelés eredményeiben is.

blémáink megoldásához.

— A magyarországi zsidóság nagy tragédiájában is szerencsés volt, mert a fővárosban mintegy 8000 iskoláskorú gyermek maradt meg. Ezekre főül a megmaradt zsidóság minden reménye. A gyermekeknek mintegy fele zsidó iskolákba jár. A magyarországi zsidó iskolák az állami és városi iskolákkal azonos jogúak, azonos tantervvel tanítanak és részben felügyeletük is az államhoz tartozik. A felszabadulás óta a tanárokat részben az állam fizeti, ideértve a héber és judaisztikai tanárokat is. A legnagyobb iskolafenntartó szerv, amelyet tanfelügyelői minőségben én itt képvislek, a Pesti Izraelita Hitközség. A Hitközségnek 15 különböző típusú alsó és középfokú iskolája van, mintegy 2500 tanulóval. Az erősen kipusztult vidék 8 iskolája 620 tanulót számlál. Az általános tendencia a zsidó iskolák benépesedésének növekedése. Ezen dolgozunk minden erővel és eredménnyel, de természetesen a növekedés növeli a problémákat is.

— A felszabadulás után a hitközségi iskolák vezetését cionista kézbe adták. A legelső feladat egy Erec Jisraelehez kapcsolódó erős, pozitív zsidó nevelés megteremtése volt. Ezt csak új tantervvel lehetett megvalósítani. Az új tanterv lényege az volt, hogy míg azelőtt csak heti 3-4 órában kaptak a tanulók „hittan”-oktatást, addig most minden tanítási napon bevezettünk egy óra héber nyelvet, vagy ivrit, hivrit tanítandó Tnach órát. Kétéves gyakorlat van mögöttünk; látjuk az eredményeket és a hiányokat. Az eredmények — minden anyagi nehézség, csendes tanár és alkalmatlan könyvek hiánya ellenére is — igen kielégítőek. Az évenként önkéntes jelentkezés alapján megtartott héber versenyvizsgálatok azt mutatják, hogy ma már a P. I. H. iskoláiban 2500, magát héberül szónak és írásban kifejezni tudó ifjúság nő fel. Az eredmények annyira meggyőzőek voltak, hogy azokra hivatkozva, új kérelemmel fordultunk a magyar kormány-

hoz és a kormány, éppen elutasítunk előtt a kérelmünket új rendelet kiadásával helyben hagyta. E szerint a most kezdődő tanévben már a héber nyelv és irodalom, valamint a zsidó történelem önálló, létező tárgyak az összes zsidó iskolákban. Az ezekből kapott osztályzatok éppen úgy számítanak a továbbmenetelben, mint akár a latin, vagy matematikai osztályzat. Az új tanterv szerint heti hat órában elosztottan héber nyelvet, vagy irodalmat, zsidó történelmet és Tnachot tanul 2500 zsidó iskolai tanuló.

— Az új tanterv engedélyezése fordítópontot jelent a magyarországi zsidó nevelés történetében, mert héber nevelés adására eddig nem volt lehetőség. Ezt az eredményt annak a megértésnek lehet köszönni, amivel a jelenlegi magyar kultúrkormányzat a zsidó nevelésügyet kezeli. Ennek egyik bizonyítéka az a levél, amelyben a magyar kultuszminisztérium felkérte arra, hogy ennek a nevelésügyi értekezletnek közvetítem a minisztérium üdvözlését és megbecsülését. (Általános, lelkes társ.)

— Az új szellemben nevelt és ma már héber nyelvet beszélő ifjúság további nevelésénél súlyos problémák állnak előtünk. A felső osztályokban az elkövetkező évben már irodalmat akarunk tanítani és teljesen kifejlesztetni a Tnach ivrit, hivrit tanítását. Tanáraink jelentős részének erre jó alapja van, de részben hiányzik náluk a gyakorlat. Feltétlenül szükséges, hogy innen, ennek a kinasznak a határozatából, tanárok jöjjenek hozzánk a tanáraink számára legálább egyéves kurzus megtartására. Ezek ugyancsak a kinasz által megállapított tervek és errei gyakorlat alapján adják az új tárgyak tanításának didaktikai litkai tanárainknak.

— Másik jelentős probléma az itt már ugyancsak sokszor érintett tankönyv probléma. Problákoztunk már magunk néhány új tankönyv kiadásával és még néhányat számba vettünk. Az anyagiak hiánya azonban nem azt a lehetőségetek. A kinaszról azt várjuk, tegye lehetővé, hogy a tantervnek megfelelő nyelvi, történelmi tankönyvek és irodalmi anyagok, valamint folyóiratok a tanulók számára megfelelő példányszámban álljanak rendelkezésünkre. Ez sarkpontja 2500 új szellemben nevelkedő zsidó fiatalember előnevelésének. Enélkül eredményes folytatását az elkezdett munkának nem várhatjuk.

— Segítségre van szükség és az a véleményem, hogy ennek a kinasznak örülnie kell, hogy Kelet-Európának ebben a részében még van kinek segítséget adni. És szolgáljon az is megnyugtatóan, hogy a szellemi és anyagi segítség meg-

adásával olyan zsidó ifjúságot tudunk felnevelni, amelyre az egész világ zsidósága mindig számíthat.

A kongresszus tagjai nagy érdeklődéssel olvasták Gellért Endre 30 oldalas angolnyelvű, sokszorosított jelentését a magyarországi zsidó iskolaügy helyzetéről és többen kijelentették, hogy a jelenlévők foglalt tanterveket fel fogják használni saját tanterveik elkészítésénél is.

Dr. Spiegel Aladár a Tarbut egyesület üdvözlését tolmácsolta az érkezőknek. Elmondotta, hogy a Tarbut-intézmények még igen fiatalok ugyan, de máris jelentős eredményeket értek el. Az igen rossz tájból olyan ifjúságot sikerült nevelni, amely zsidó szempontból legértékesebb Kelet-Európában. Az alapokat külső segítség és irányítás nélkül rakták le. A Tarbut-iskolák célja: a maradék zsidó ifjúság előkészítése az alijábra és szellemi táplálék adása az utra. Spiegel dr. ezután az iskolák beépítéséről adott jelentést — külön kiemelve a Deszk-i mintaiskolát —, majd elmondotta, hogy a budapesti Tarbut-iskola Európa egyetlen, az állam által is elismert héber iskolája. Heti 6 órában tanítanak hébert, de már elkezdtek a többi tárgyak héber tanítását is és így megszüntetik a limude bakodás és a limude haklal közti különbségeket. Megemlítette, hogy már 100 alijázó került ki a Tarbut-iskolákból. A magyarországi kiküldöttek felszólalásaival számos palesztinai napilap is foglalkozott.

Beteg elfestett haját

speciális eljárással gyógyítja
Hajmunkák — Pedikűr
RENCZES fodrázmester
VI., Csengeri-utca 84

Sörkimérő pultok,
székek, asztalok, kerti székek,
biliárd asztalok

OLCSÓN

Rosenfeld

VIII. NÉPSZÍNHÁZ-U. 31.

Telefon: 139-274

Székely Emil ékszerész
Rákóczi-ut 26

Brillians, ékszer, arany, ezüst,
órák, ves, cserél és elad.

Szovjetországi zsidó híradó

A moszkvai tudományegyetem történelmi intézetében egy doktori disszertációt mutatnak be „Szociál-ekonomiai történelem a Szovjetunióban, a zsidókérdés megoldására” címmel. A dolgozat szerzője L. Singer, aki már husz éve foglalkozik a szovjetországi zsidóság történetével és társadalmi problémáival. Ez az alkalom volt az első, amikor a legérdekesebb orosz egyetemen zsidótárgyú témát tűztek ki doktori értekezés tárgyként. L. Singer munkájának jelentőségét az avatáson megjelent történettudósok melegen méltálták.

Az ukrainai Vynica városából egy nagyobb csoport zsidó munkás és földműves indult el, hogy Birobidzsanban telepedjen le. A város vezetősége elutasításuk előtt bucsulódást rendezett tisztelőikre, melyen a moszkvai zsidó szellemi élet több vezető egyénisége is megjelent.

A napokban nyitották meg újból a minszki állami könyvtár zsidó osztályát, amelyben a háború előtt ötven ezer kötet klasszikus és szovjetszellemű zsidó munka volt. Ezt az anyagot annak idején a német fasiszták elpusztították. Az utóbbi időben sikerült tízenöt ezer könyvet különböző helyekről összegyűjteni. Ezek közül nem egy bibliofil értékű ritkaság.

Ugyancsak most nyitották meg a leningrádi állami zsidó könyvtárat is, mely többek között egy 300 esztendőes kaldeus nyelvű lexikont és Maimonides, Juda Hatévi, Ibn Ezra műveinek első kiadását tartalmazza. Továbbá a különböző európai nyelveken megjelent főbb judaisztikai anyagot. A könyvtárat elsősorban tudományos kutatók részére szervezték meg, azzal a céllal, hogy lehetővé tegyék a szovjetországi zsidó kultúra fejlesztését.

A szovjet-jiddis irodalomról írt cikket J. Jakir irodalomtörténész. Többek között megállapítja, hogy a szovjet-jiddis irodalma az utóbbi időben mindinkább a zsidó nép hősi mullja felé fordul és olyan egyéniségeket rajzol meg előszereléttel — Makkabeusok, Bar Kochba, — akik egy szebb jövőd megteremtéséért harcoltak.

Ismeretes, hogy a vilnai gétto lakói sem várták tényleg a fasiszta gyilkosok tervének keresztülvételét. Egy inamár legendás hőssé nőtt zsidó partizán, Chajim Jelin vezetésével, megszervezték az ellenállást. A harc közben Chajim Jelin is hősi halált halt. A fölkelés év-

fordulója alkalmából a vilnai zsidó muzeumban emlékünnepet rendeztek.

A moszkvai jiddis színház műsorán rendszeresen szerepelnek olyan szindarabok, amelyek a közelmúlt eseményeiből merítik tárgyukat. Most mutattak be egy szindarabot *Midász hádin* címmel, mely a zsidóság tragédiáját ábrázolja egy szovjet-zsidó családi életén keresztül.

A moszkvai Emesz könyvkiadó vállalat ötvézer példányban jelentette meg *Bergel-sonnak*, a legkiválóbb szovjet-jiddis regényírónak válogatott műveit orosz nyelven.

A csernovitzi zsidó iskolák meghívására *Perec Markis* — a neves moszkvai jiddis költő — előadást tartott az ifjúságnak, amelyben vázolta előttük a zsidóság feladatait a szocialista társadalomban.

A szovjet zsidóság hivatalos lapja az *Einigkeit* hosszabb cikkben méltatta *Gromikónak* a Palesztina kérdésben elhangzott ismert beszédét. A cikk kiemeli, hogy a Palesztina probléma megoldása „Az arab zsidó együttműködés az imperialista iga lerázására.

A moszkvai *Michail Rapaport* megdöntötte a súlyemelés világrekordját, azaz 95.5 kg.-os rudat emelt fel jobbkezevel. Az eddigi rekord 92.5 kg. volt.

„A keletől jó a világosság” címmel egy dokumentumgyűjtemény jelent meg Moszkvában, mely a különböző európai

országok zsidóságának kasztrofáját ismerteti és ennek kapcsán méltatja a felszabadító Vörös Hadsereg történelmi szerepét.

(v. b.)

FIATAL FIUT tanulónak felvesz

Kádár Lajos aranyműves,
VII., Klauzál-utca 9. I. em.

EGYEDÜLLŐ, teljesen megbízható, középkorú nő elmenne csokly díjazásért 1-2 személyhez háziartásban segédkezni, szíves válaszokat „Jó bábák mód” jelűre az Uj Élet továbbít.

EGYSZEMÉLYES kóser háztartás vezetésére, teljesen megbízható jólőző nőt keresek vidékre. Ajánlatokat „Vidéki” jelűre a kiadóba.

Házvezetőnek jobb fiatal nő Debrecenbe felveszek. Jelenkezés Budapesten Weiser rövidárkereskedőnél Laudon-u. 1., vagy Debrecenben Eisenberg József Halvan-u. 35.

Középkorú jobb nő kisebb háztartásba vagy magányoshoz esetleg vidékre is elhelyezkedne. Cim a kiadóban.

Házvezető, elsőrendű főző nagy gyakorlattal ajánlkozik. Dohány u. 58-60. főemelet 13.

TISZTA butorozott utcai szoba 1-2 személynek kiadó. Sziv-utca 28. III. 30.

JÓMEGJELENES 20 éves szombat tartó leány állást keres, varroda, komfekció, irodába, üzletbe stb. „Gyora” jelűre a kiadóba.

3000 FORINT készpénzvadászkal pénztárnoknői, vagy más bizaumi állást vállalnék. Szabolcsiné, Andrássy-ut 60. III. 27.

Szabaduljon meg fájdalmas emlékeitől

MÁTRAFÜREDRE jöjjen

ROS HÁSONÓRA, SZUKOSZRA A SCHWARCZ PENSZIÓRA
Kellemes bálutató. Elsőrendű ellátás. Szobafoglalás előre eszkölendő.
Cím: Schwarcz Ferenc Mátrafüred

ENGLÄNDER SÜTŐDE

Orth. rabbiság felügyelete alatt.

Kétszersült, pék- és cukrászsütemények

Alkalmi rendeléseket vállalunk. VIII., Kazácsnyol S.-u. 1. (Teleki-tér sark.) Telefon: 536-757. Flók a régi helyen Népszínház-u. 22.

MATTEINE CIANOZ KIRÁLY-U. 16. 227-420
jótállással (udvarban) Tel: 227-420

SIRKŐ LÖWY-nél BUDÁN

II., Fő-utca 79 (Ganz-utcai vill. megállónál.) Leszállított árak!

A Doktor Ur!

A „Doktor Urak” együtt jártunk a középiskolába, ott a Várhegy oldalában, Budán, a tornyos, várkastély-síkságon épült házban, ahol a fizikai szertár erkélyén minden délelőtt kis ágyon süttöt el a pedellus és a jó budai polgárok ez után igazolták az órájukat. Elbe az iskolába járt le a Várból a „főhercegi” család felügyelői sarja is, aki órák közben tízórával kínálta osztálytársait. A Doktor Ur az iskolában arról volt híres, hogy ő volt a legnagyobb „stréber”, végig az osztályokon tiszta kitűnő bizonyítványa volt és osztálytársai nem nagyon szerették.

Gyavos lett belőle. Mesélte róla egyszer egy ismerősöm, hogy amikor gyermekei ragályos betegséget kaptak, mint körzeti betegséglelőző orvost, őt hívta ki hozzájuk. Megjelent a Doktor Ur, könyökével nyitotta ki az ajtót, majd őt lépés láva áglból „megvizsgálta” a betegeket, és utólagos intőzködött. Ennyit orvosi lelkiismeretességéről és tudásáról.

A negyvenes években buzgó és hangos hűve lett Száiasinek: nyilvános helyeken, autobuszon, utcán hangos zsidózással hívta föl magára a figyelmet, percre régi zsidó osztálytársait vagy nem ismerle meg, vagy egyszerűen és közvetlenül lezsidózta őket.

A napokban autobuszra szálltam, amelyen ő is rajta ült. Undorral fordítottam el fejem, de ő nagyon barátságosan üdvözölt és sürgősen megkérdezte, hogy mi lett volt osztálytársunkkal, L. Pistával, aki neki „jó barátja” volt. A történeti hűség kedvéért nem válaszoltam azt, hogy az ő jövőjéből és barátságából kifolyólag Auschwitzban elégették, mert történetesen évekkel ezelőtt Amerikába költözött. Egy megállónál szálunk le, a Doktor Ur még barátságosan megveregette vállamat; félt, hogy átadom egy rendőrnök, és örült, hogy ép bőrrel megúsza a találkozást. Ha akkor találkoztunk volna, amikor én sárga csillagot viseltem: az ő jövőjéből ma valószínűleg nem érek.

Orvosi táska volt nála, minden bizomnyal simán igazolták, bizonyan „jó” demokráta és párttag lett belőle. Most már talán csak fiókban gyűltöli a zsidókat.

GELLERI MIKLÓS

HIREK

Az UJ ÉLET előfizetési díjai:

1 hónapra . . .	1 forint
negyedévre . . .	12 „
félévre	24 „
egész évre . . .	48 „

Az előfizetést postatakarékpénztári befizetéssel lappal küldendő be a 26.209 számú postatakarékpénztári számlára.

— Izraelita vallásos félóra a rádióban. Kedden, augusztus 19-én reggel 8 órakor a Rádió izraelita vallásos félórát közvetített. Beszédet mondott dr. Fisch Henrik kápolnásnyéki főrabbi. A 123. szoltárt Kelen Hugó feloldozásában Nemes Zoltán énekelt. A kamarakórus Budai Pál liturgikus szerzeményét az Uj Életről Olénu! adta elő. Vezényelt Fraknoi Károly.

— Az „ORT” Országos Továbbképző Társaság tanfolyamai: Szeptemberben kezdődnek: 1. Szóvesztés. 2. Felső női ruha szabás és varrás. 3. Gyermekruha szabás és varrás. 4. Bőrdiszínövesség, táskák, játékkészítés, művirágkészítés. Októberben kezdődnek: 5. Kerámia. 6. Felső női ruha szabás és varrás. Novemberben kezdődnek: 7. Fehérnemű szabás és varrás. 8. Villanyszerelés. Előkészületben: 9. Fűző- és melltartó, fűzőruhákészítés. 10. Rádiószerekes. 11. Vízvezeték-szerelés. 12. Karékpár-írógép és varrógép-szerelés és javítás. 13. Autószerekes. 14. Műszaki rajzolás. 15. Órajavítás. 16. Ipari kémia. 17. Hegesztés. 18. Rajzoktatás, reklamográfia, dívatrajz. 19. Gépkötés. A már eddigi előjegyzések miatt kérjük mielőbbi jelentkezését azoknak, akik ezen tanfolyamok bármelyikén részt akarnak venni. Jelentkezés az „ORT” Társaság irodájában, VII. Erzsébet-körút 32. I. alatt minden hétfő, kedd, szerda, csütörtök délután 0—1, vagy délután 5—7 óráig.

— A MIKÓE Hermína-ut 40. sz. a. templomában a főünnepekre ülések naponta d. u. 4—5-ig előjegyezhetők. A jegyek mérsékelt árban vannak megállapítva.

Emléktárlaleleplezés

A volt szentendrei 208/8 sz. munkásszáznak még éltető levő tagjai, akik dr. Borogh Iván rendőr vezérőrnagy-helyettes főkapitány nevét viselő hajtársi együtlést képeznek már két év óta, egykori parancsnokuk, emléktáblával ajándékozták meg, volt századának fazon elhalt tagjai iránt érzett kegyeletének jelesévé. Aki az üdvözlés áldozataivá lett.

Gálosi József üdvözölte a volt parancsnokot, majd dr. Borogh Iván kegyeletos szavakkal emlékezett meg elhalt hajtársairól és ígéretet tett arra, hogy amíg az ő vezetésével együtt van a volt század, addig az elhaltak iránti kegyeletet ápolni fogja. Szirmai Ödön, a század helyettes parancsnoka megható szavakkal mondott köszönetet a nemes ajándékért. Egyedülállóan emléttette ezt az összejutóhoz a gyűlölet idejében kovácsolódott egybe századparancsnok és munkaszolgálatosok között, az üdvözlés ideje alatt megerősödött és a felszabadulás után még jobban elmélyült. Ennek az egyik megnyilatkozása ennek az emléktáblának ajándékozása. A magasztos gondolatot és a márványtáblát, a helyettes parancsnok megvizsgálendój és követendő példaképpen állította oda, hogy hirdetője és emlékeztetője legyen az Igének: Szeresd felebarátodat...

— A Szocialista-Cionisták (Ishad-Mapáj) Pártja legközelebbi összejutóval, augusztus 25-én, d. u. 6 óra, Fürst S.-u. 21/b, dr. Schweitzer József ad elő: Mull, jelen, jövő címmel. A műsoros részben Zengő Ilolya hegedűművész szerepel. Belépődíj nincs.

— A tatolcai mártírok emlékének teleplezése című mult-heti beszámolóban a beküldött tudósítás alapján írjuk, hogy azon H. S. Sándor a kész-beli hitközség elnöke szólott fel. Mint B. Sándor most közli velünk, ő sem elnöke, sem elnökségi tagja a kész-beli hitközségnek. Emlékbeszédet a hitközség elnökének felkérésére és azért mondotta el, mert annyi sok hittestvérével együtt egész családját, feleségét és két leányát elvesztette és soká meg nem szűnő fájdalmának ezután akart kifejezést adni.

9000 hontalan személy fogad be Hollandia

A holland kormány szóval közölte, hogy Hollandia is kiveszi részét az elhurcolt és hontalan személyek letelepítésére irányuló akcióból. Hollandiából 9000 zsidót fogad be a német-országi táborokból, de ragaszkodik ahhoz, hogy a bevándorlókat személy szerint bírálja felül. A holland sajtó rámutat arra, hogy Hollandia maga is komoly gazdasági nehézségekkel küzd. Ennek ellenére régi hagyományt követ, amikor mindent követ a háború nem hollandi áldozatainak felkarolására.

— Hozzájárulókat keresnek. A HIAS, Budapest, V. Göza-u. 3. sz. a. hivatala felhívja a sanghai dr. Mac S'engrabert magyartársait, hogy saját érdekében hozzák, szerda vagy pénteki fogadónapok valamelyikén 9—1 óra közt jelenkezzenek.

— Híresség. Deutsch Ananka Tab és Hoffmann Sándor Pápa f. hó 24-én, vasárnap délután 2 órakor tartják esküvőjüket a Nagyatádi Szabó-u. 22. alatt, melyre ezáltal hívják magyarszemes rokon, barát és ismerőseket. (Minden külföldi értesítés helyett.)

— Frenkel Szeréna Rachel, dr. Frenkel Bernát budapesti vallásos leánya és dr. Neumann Dezső Ezrieli pesterzsebeli orvos kedden, T. hó 28-án d. u. félkötő órakor tartják esküvőjüket a dohányzócai templomban.

— Eljegyzés. Knöpfel Klára Debrecen és Tannenbaum Prigyes Miklós jegyzek.

— Koszorumegváltás. Dr. Párkány Prigyes és neje dr. Nagy Józsefné elhalálozása alkalmából 100 forintot küldött be a Vívó és Alkohóliai Club (VAC) javára, melyet eljuttatunk az egyesülethez.

Szentesi, Szegvár

(A) (B) (C) (D) (E) (F) (G) (H) (I) (J) (K) (L) (M) (N) (O) (P) (Q) (R) (S) (T) (U) (V) (W) (X) (Y) (Z)

Helységekből deportálásban és munkaszolgálatban elpusztult mártírjaink emlékére

a szentesi temetőben emlékművet állítunk fel

Kérjük mindazokat, akik mártírlálalt halt szeretteik nevét az emlékművön meg akarják örökíteni, hogy címüket és a mártírlálalt halt hittestvérük nevét velünk közölni sziveskedjenek.

Szentesi Izr. Hitközség és Szegvári

MEGJELENT A PESTI ISRAELITA HITKÖZSÉG TANFELÜGYELOSÉGE által kiirt MESEKÖNYVPÁLYÁZAT DIJNYERTES MUNKÁJA

VIHAR BÉLA MÜVE:

A CSODÁLATOS HAJÓ

AZ ISRAELITA MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT KIADÁSA

BUTORT hiza- lonmai Kardos Testvérektől Wessclényi- 18

Irhabundák Alakítás, átszabás KLEIN EMIL ezüscme terelő VII. Wessclényi-u. 33. II. 5.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI Somogyi Béla-út 3.c.

Jó és olcsó
függőnytartó
képek
nagy választékban.
Újveges
munkát háztartási áron vállalom
SZÉCSÉNYI
VII., Bettem Gábor-utca 7 sz.
Telefon: 224-288.

Gyermekágy, nyugágy,
biciklijátékok
legolcsóbban **VICA-nál**
Magyarórádi Szabó-utca 50
Szabó-utca 50

Varrógépek
ipari és háztartási célra Kő-
csönzés, javítóműhely.
GYERMEKKOCSIK
nagy választékban. Baciúth,
Dohány u. 28. Tel.: 222-687.

REPÜLŐ BOY
áruszállítás,
közbiztonság,
legolcsóbb.
Telefon: 120-541

Képesem és takarékoság
Szabadalom bejelentett
D. A. G. PORFUVÓVAL
SAJÁTKÉSZÍTÉSI BIZTOSÍTÁSI
RSZAKAI NYUGALMUNKATI
Képesem a készítőnél.
Bpest, VII., Rákóczi-ut 17. (az
udvarban). Ár: 5 évi juttatással csak
huszonkilenc forint

TALESZ, T'FILIN
mezusa, csemeke, meze és léher
könyvek VÉTEL, ELADÁS, JAVÍTÁS.
Járuléktalan készítését vállalom
UNGAR MÉR. Király-utca 17.,
kapu alatt egy 1. emelet 4.

Tanárassal
központhúzó lakásban ellá-
tásra díjazott vállalom. Barát-
utca 9., 1. emelet 3.

KERESK egyedülálló jobb-
érzésű nő, ki lakásért kis ház-
tartásban segít. Nemi
fizetés is adok. Rákóczi-ut 24.
II. 1.

ANGOL, francia, glasz órákat adnak
nagyon mérsékelt áron. Társasági
metódussal. Brezer Jenőné, VII., Dob-
utca 3. I. 10.

Vagyontalan, dolgozó nő, ház-
tias, szofid, csinos, jóalakú,
megismerkedni korrekt férfivel,
házasság céljából
„Középmagas, fekete, 27” jel-
igére a kiadóba.

Schulz Jenő cég
órás-ékszerezés (órarájítás)
VII., Wessely-utca 6., a régi házban
Gergely Miklós
arany- és ékszerész,
VÉTELI Tel.: 422-345. ELADÁS!

Társaságban legdiszkrétebb házasság-
közvetítő, **Doktorné**
Király-utca 67. I. 3. Telefon: 421-930

Negyvenhat éves

barna, jómódú, magas, informá-
cióképes, kereskedelmi gyakorlatú
bíró banktisztviselő akár vidéki vá-
rosban is

benősülne

kereskedelmi v. iparvállalatba, ahol
komoly szellemi munka van szükség
Keresem kiadót, aki keresi, jómódú, jómódú
urát ismeretével, aki az életét
szerep és boldogság terén. „Szeret-
nék valakihez tartozni” jelére a
kiadóba.

40-50 ÉVES, egzisztenciával
bíró, feltétlenül uriember ismer-
etségét keresi, házasság célja-
ból, lakással és vagyonnal ren-
delkező, jóalakú, csinos, musz.
özvegy. Ötven fiam van. „Sze-
retlő apa” jelére a kiadóba.

ORTH., szombattartó, 44 éves
kereskedő, hater forintra
benősülne vagy hozzásegít fe-
hérnemű konfekciós üzletbe,
olyant, kinek ipara van. „U-
napi esküvő” jel a kiadóba.

ÜZLETTEL, lakással rend-
kező, házias, csinos uriember
megismerkedne házasság cél-
jából egzisztenciával bíró ab-
szolut uriemberrel 40-50-ig.
„Korrekt 100” jel a kiadóba.

EGYEDÜL MARADT uriaszony
szép lakással, állandó jövede-
lemmel és postai ingatlannal
férjhezmenne, főfőnökéhez
vagy más bizalmas egzisztenciájú
uriemberhez 50-55-ig. „Éva”
jelére levelet a kiadóba.

HÁZASSÁG céljából megismer-
kedni, rendez, szép, intelli-
gens, 17-24 évig leány, aki
szívesen lenne felesége egy üz-
lettel rendelkező, önálló ipa-
rosnak. Válaszközlő személy-
leírást kérek. „Egyedül, 986”
jelére Boroshoz, Andrassy-
ut 64. szám.

SÓGOROM, volt fűszernagyke-
reskedő részére keresek 40 év
körüli, intelligens, jómódú
életű, életű / benősüléssel.
Ingatlan vagyontól befektető.
„Szombattartó 1947” jelére a
kiadóba.

JÓMEGJELÉSEN, egyedülálló,
nagyvárosi, szombattartó, te-
lekkereskedő nő. Keresi azt a
kimondottan csinos, intelligens, vá-
lasos, érzelmes, házias urielmet vagy
özvegy asszonyt, kivel ismét boldog
házasságot tudna élni. Kimerítő le-
írás lehetősége levélképpel, amit
azonnal vissza küldök. „Harmat-
három” jelére a kiadóba.

Valentin Sirkőüzem

Üzem és raktár: X., Sirkert-utca 23. (Uj köztemetőnél) szombaton zárva
Városi iroda: THOKOLY-UT 16. SZÁM 1. EMELET 4. SZÁM

Goldné

a valódi urielmek
legmegbízhatóbb
házasságközvetítője
VII., Alsóerdő 8. földszint 2.
Uj telefonszáma: 221-340.

NEGYVENÉVES, fekete, csinos, egy-
dülte, szorgalmas munkás, rekon-
struál férjhezadnám. Csak olyan férfiak
írjanak, akik élet- és munkatársat
keresnek. Vidékre szívesen megy.
„Nem volt deportált” jelére a ki-
adóba.

Jólszituált urinő férjhezmenne

hasonló uriemberhez 52-58
évesig. „Üzletem, lakásom van”.

40 ÉVES, magas, jó megjele-
nésű, a kereskedőm minden
ágában jártas kereskedő vagyok
saját teherautóval rendelkezem.
10 éves fiam van, üzletbe,
üzembe, vidékre — benősülne.
Csak komoly levelekre vála-
szolok. „Jó anyát keresek” jel-
igére a kiadóba.

FÉRJHEZMENNE 34 éves, in-
telligens, jó állásban lévő és
saját lakással bíró csinos, bar-
na leány, csakis keresett
bíró, intelligens emberhez. Le-
het jobb iparos is, esetleg özv.,
gyermekkel. „Szerény” jelére
a kiadóba.

ÉLETTÁRSAT keresek lehető-
leg magas, nyúlak urinőt 35-
45-ig, akivel további életemet
kollektíven tudnám folytatni és
szintén jó anyagi körülmények
között van. „Özvegy, lettem”
jelére a kiadóba.

32 éves

önálló fiatal ember elvonne
hozzáillő szép, csinos leányt.
„Hozomány nem akadály” jel-
igére a kiadóba.

44 ÉVES érettségizett, szigo-
ruan szombattartó vagyok. Be-
nősülne üzletbe szombattartó
jobb családhoz. Jelenleg ideig-
lenes állásban vagyok. „Ortho-
dor 500” jelére a kiadóba.

Férjhezadnám

34 éves, érettségizett, angol,
francia, német és magyarul be-
szélő, magas, termelő, kimon-
dottan, csinos, jómódú musz.
özvegy leányomat, hozzáillő
megfelelő értelmiségi urhoz
30-40-ig. Intellektuális 34” jel-
igére a kiadóba.

MEGÉVEK
műk övek
márványok
nagy választékban

A zsinagóga naptára

Augusztus 21., csütörtök: Elő-
5, péntek: 6, szombat: 7, va-
sárnap: 8 hétfő: 9, kedő: 10,
szerda: 11, csütörtök: 12.
Szombaton, augusztus 23-án
heli szidra: Squilim, háftóraj
Jesája LI, 12—DL, 12.

PESTI IMADÓK:

Ima- házak	Pén- tek	Szombat				Hétköz- nap	
		este	reggeli	d	d	este	reggeli
Dohány	7/7	10/8	8/8	8/8	7/7	7/7	7/7
Rumbach	1/8	7/10	3/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Bethlen	1/8	7/10	7/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Csáky	1/8	7/10	7/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Dózsa	1/8	7/10	7/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Nagyfuv.	1/8	8/—	7/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Páva	1/8	9/—	7/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Zugló	1/8	7/10	7/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Fiúvárh.	1/8	7/10	8/8	8/8	7/7	1/8	1/8
Leányvár.	7/7	7/10	8/8	8/8	7/7	7/7	7/7

Péntek esti gyertyagyújtás:
7 óra 28 perckor.

Budai Istentisztelet rendje
Augusztus 22., pénteken este 7
órák; augusztus 23., szombaton
d. e. 11 órák; a II.,
Torockó-ut 6/h. az alatti ima-
házban szombaton reggel 10
órák. Istentisztelet helye:
III., Zsigmond-ut 49., XI., Boc-
kay-ut 37., II., Torockó-ut 6/h.
és péntek este II., Fő-ut
12. sz. alatt.

— Óbudai templom. (III.,
Zichy-ut 9.) Imadók: péntek
este 7 óra, szombat délelőtt 9
órák.

CALADJATÓL megosztott, fi-
nom lelkű otthonát és zenét
szerező jó házi- és üzletasszony,
vagyok. Lakással és jövedelem-
mel rendelkezem. Keresek min-
den tekintetben hozzáillő jó
megjelenésű uriembert 55-ig.
„Érdeklődés” a kiadóba.

MUSZ ÖZVEGYE, szépnek mon-
dott, széke, 37 éves, házias, jó
gazdaasszony, szépen berende-
zett kényelmes lakással. Jólszi-
tuált uriemberrel megismer-
kedne házasság céljából 46 éves
korig, vidéki is lehet. „Sze-
retetre vágyom 46” jelére a
kiadóba.

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip-ut 12. — Telefon: 423-930

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISZRAELITÁK
ORSZÁGOS IRODAJA

Felolós szerkesztő és felolós kiadó:

ROOZ REZSŐ

Beküldött kéziratokat nem örl-
tünk meg a visszaküldésükre
nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomda mű-
tészeti körforrással.

Fel: nyomdavezető: Aarghy Antal